

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ДИТИНИ СПОСОБОМ ПЛОЩИННОГО
ЛПЛЕННЯ ПЛАСТИЛІНОМ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

ШТЕВ РЕГІНА ЧАБАЇВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 103-Вн від 23.11.2022 року

Науковий керівник:

Коприва Аттіла Тиберійович
кандидат мистецтвознавства, доцент

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,
доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2023

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки, психології, початкової, дошкільної освіти та управління
закладами освіти

Кваліфікаційна робота
СТВОРЕННЯ ОБРАЗУ ДИТИНИ СПОСОБОМ ПЛОЩИННОГО
ЛПЛЕННЯ ПЛАСТИЛІНОМ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА
В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Шітев Регіна Чабайвна

Освітня програма: 013 Початкова освіта

Науковий керівник: **Коприва Аттіла Тиберійович**

кандидат мистецтвознавства, доцент

Рецензент: Кулін Агнеш Золтанівна,

старший викладач

Берегове

2023

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Pedagógia, Pszichológia, Tanító, Óvodapedagógia, Oktatás- és Intézményvezetés
Tanszék

KISISKOLÁSOK GYERMEK ÁBRÁZOLÁSA MŰVÉSZET ÓRÁKON
SÍKPLASZTIKA ALKALMAZÁSÁVAL

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Sütő Regina

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program:013 Tanító

Témavezető: Gogola Zoltán

tanár

Recenzens: Kulin Ágnes

adjunktus

Tartalom

Bevezetés	8
I. A SÍKPLASZTIKA, MINT A MŰVÉSZET RÉSZE	9
1.1. Plasztikai munkák mintázó anyagai, eszközei	9
1.2. A kisiskolások ismerkedése a síkplasztikával művészet órákon.....	10
1.2.1. .Relief.....	11
1.2.2. .Vésett kerámia.	11
1.2.3. Fafaragás.	12
1.2.4. Öntött bronz dombormű.....	12
1.2.5. Rézdombormű.....	12
1.2.6. Öntött műanyag dombormű	13
1.2.7. Síkplasztika pasztilinből	13
1.2.8. Só – liszt gyurma	13
1.2.9. Gipszből készült domborművek	13
1.2.10. Hungarocellből készült síkplasztika	14
1.2.11. Kartonból készült síkplasztika	14
1.2.12. Quilling	14
1.2.13. Dekupázs.....	15
1.2.14. Applikációval készült domborművek	15
1.2.15.Papír hajtogatással készült domborművek.....	15
1.2.16. Lány plasztika	16
1.2.16.a Foltvarrás	16
1.2.16.b Posztóból készült síkplasztikák	16
1.2.17. Kasírozás.....	16
II. AZ ÚJ OKTATÁSI TANTERV FELADATAI A MŰVÉSZET TANTÁRGYHOZ	18
2.1. A síkplasztika oktatása az Új Ukrán iskolákban.	18
2.2. Az 1.-2. osztály feladatai	19
2.3. A 3. osztály feladatai	20
2.4. A 4. osztály feladatai	21
2.5. Gyermekábrázolás a Művészet integrált kurzusú tankönyv 1.-4. osztályaiban	22
III.KIEMELKEDŐ MŰVELŐI A SÍKPLASZTIKÁNAK KÁRPÁTALJÁN	26
3.1 Id. Hidi Endre munkássága és alkotása	26
3.2 Horváth Anna kerámiaművész életrajza és munkássága.....	29

IV. FELMÉRNI A KISISKOLÁSOK GYERMEKÁBRÁZOLÁSI KÉSZSÉGÉT A SÍKPLASZTIKA SEGÍTSÉGÉVEL PLASZTELINBŐL	34
Összefoglalás	38
Rezümé	39
Felhasznált irodalom	40
Melléklet.....	

Зміст

Вступ.....	8
I. ЗОБРАЖЕННЯ НА ПЛОЩИНІ, ЯК ВИД МИСТЕЦТВА	9
1.1. Матеріали, які можуть використовуватися.....	9
1.2. Ознайомлення учнів із зображенням на площині	10
1.2.1. Рельєф	11
1.2.2. Різьба на кераміках.....	11
1.2.3. Різьба по дереву.....	12
1.2.4. Литий бронзовий рельєф.....	12
1.2.5. Мідний рельєф	12
1.2.6. Рельєф із пластики	13
1.2.7. Зображення на площині із пластиліну.....	13
1.2.8. Вироби із соленого тіста	13
1.2.9. Вироби із гіпсу	13
1.2.10. Вироби на площині із пінопласту	14
1.2.11. Вироби на площині із картону.....	14
1.2.12. Квілінг.....	14
1.2.13. Декупаж	15
1.2.14. Вироби на площині методом	15
1.2.15. Вироби на площині методом оригамі	15
1.2.16. Вироби на площині із м'якої тканини	16
1.2.16.а Квілтинг	16
1.2.16.б Вироби із фетру	16
1.2.17. Виготовлення виробів методом пап'є - маше.....	16
II. ВИМОГИ ТА ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ НУШ НА УРОКАХ МИСТЕЦТВА.....	18
2.1. Навчання методу пластикового зображення на площині у класах початкової ланки шкіл НУШ	18
2.2. Завдання для 1-2 класів.....	19
2.3. Завдання для 3 класу	20
2.4. Завдання для 4 класу	21
2.5. Зображення дітей в інтегрованому підручнику Мистецтва для 1-4 класів	22
III. ВИЗНАЧНІ МАЙСТРИ ЗАКАРПАТТЯ У ЗОБРАЖЕННІ НА ПЛОЩИНІ	26
3.1. Діяльність і життєвий шлях ст. Ендре Гіді	26

3.2. Життєвий і творчий шлях кераміка Анни Горват	29
IV. МОНІТОРИНГ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ ІЗ ВМІННЯ ЗОБРАЖУВАТИ ДИТИНУ НА ПЛОЩИНІ МАТОДОМ ПЛАСТЕЛІНОГРАФІЇ.....	34
Висновки	38
Резюме	39
Використана література	40
Додатки.....	

Bevezetés

Az szakdolgozatom témája Kisiskolások gyermek ábrázolása művészet órákon a síkplasztika alkalmazásával. A munkám során bepillantást szeretnék nyerni abba a témakörbe, amit úgy hívnak síkplasztika. A síkplasztika egy különös képzőművészeti műfaj a festészet és a szobrászat ötvözte, amit határmezsgyének is hívnak a művészetben. A domborított, egyedileg mintázott alkotások felkeltették a figyelmemet arra, hogy ezek a reliefek különböző anyagokból készülhetnek: agyagból, fából, bronzból, egyéb fémekből, esetleg műanyagból. Meg szeretném tudni, hogy a kisiskolások a művészetórákon milyen legelterjedtebb formálható anyaggal dolgoznak a plasztilinen kívül. Mikor használnak sóliszt gyurmát, gipszet, kartont, hungarocellt. Alkalmaznak-e egyéb technikákat a síkplasztika létrehozásához, mint például a quillinget, dekupázst, applikációt, kasírozást stb.

A munkám során bepillantást szeretnék végezni a kárpátaljai művészek körében, akik gyermekeket is ábrázoltak a síkplasztikáikban. Id. Hidi Endre és Horváth Anna keramikus művészek munkásságait és alkotásait szeretném megemlíteni.

Az szakdolgozatomban szeretném bemutatni és felméréseket gyűjteni arról, hogy a gyerekek az alsó tagozatos osztályokban milyen szinten ábrázolják magukat a síkplasztika segítségével. A kísérletet az első osztályos tanulókkal tervezem kezdeni, mivel ők az óvodai tudásukat már magukkal hozzák. Aztán a második, harmadik és negyedik osztályokban is felmérem a tanulók ügyességét. A téma nagyon érdekes, remélem felkelti mindenki alkotóvágyát, hiszen alkotni öröm.

I. A SÍKPLASZTIKA, MINT A MŰVÉSZET RÉSZE

A síkplasztika az egyik ágazata a szobrászatnak. A művészetben ezt is igen sokszor alkalmazzák. A síkplasztika abban különbözik a szobrászattól, hogy csak két dimenzióban érzékeljük ugyanúgy, mint a festményeket. Az alkotások egy formaalkotó művészethez is emlékeztetnek, mivel a szobrászkodáshoz is köze van. A síkplasztika által is átadható a műben a különböző formai alkotás. A művészek felhasználják a munkájuk során a különböző formákat, anyagokat, felületeket, tömegeket, színezhetik és tapinthatóvá teszik az alkotásokat. Létezik egy másik elnevezése is ennek a szobrászati műfajnak – dombormű, vagyis relief. (FÖLDY, 2008)

A dombormű egy olyan remekmű, amely a síkfelülettől eltávolodik a domborulatok vagy a faragott plasztika segítségével. Ez egy átmenet a szobrászat és a festészet között. A technikai megvalósításában a szobrászathoz húz, míg a kompozíciós hatása segítségével a festészethez is kötődik. Megkülönböztetnek lapos, féldombormű, magas és mély domborműveket. Ez mindig attól függ, hogy a felülete mennyire emelkedik ki, valamint mélyül el az elképzelt síkhoz képest. „Az épület és díszítőszobrászat feladata az épület céljainak hangsúlyozása például a funkcionalitás szempontból hangsúlyos részek - ajtók, ablakok - kiemelése, általában dombormű díszítés alkalmazásával. A figurális díszítés többnyire a lényeges helyekre összpontosul, mint például a román vagy a gótikus stílusú székesegyházak kapubéllete, melyeket, oszlopokat idéző, konzolokon álló és baldachinnal koronázott szobrok kereteznek; és az ajtók fölötti domborműves timpanon-mező vagy ívmező. A gótikus katedrálisok homlokzatára jellemző további építészeti és szobrászati díszítőelemek: a portált lezáró háromszög formájú élein kúszólevelekkel csipkézett vimperga, a homlokzati pilléreket hangsúlyozó fülkés fiálék; a párkány fölötti trifórium, majd efölött a "királygaléria" fülkeszobrokkal. Az épületek homlokzatán sokszor végig futó fríz díszítő funkciója mellett a falfelület formai lezárását és tagolását szolgálja.” (FÖLDY, 2008)

1.1 Plasztikai munkák mintázó anyagai, eszközei

A formák és minták létrehozásához megfelelő anyagra van szükség. Ezt az anyagot agyagnak nevezik, amely a szobrászatnak évezredek óta a legfontosabb kiinduló anyaga. Ennek a képlékeny, formázható anyagnak sok összetevője van: kaolin, földpát tartalmú kőzetek mállástermékei, kvarccsillám, szénsavas mészkő, ásványok, különböző szerves

anyagok. A megformálás után a kemencében, nagy hőfok alatt kiégetve megszilárdul és létrejön a terrakotta.

A formálás alatt mindig figyelni kell arra, hogy az anyag megfelelően formálható legyen. Az nem jó, ha túl puha vagy ragadós, de az sem, ha kiszárad. Ennek érdekében a nedvességet szívó cement vagy gipsz lapon szétterített vizes agyag hamar megszikkad és formálhatóvá válik. Ahhoz, hogy az agyagot helyesen tárolják egy légmentesen zárható agyagos ládát használnak. Ebben az a jó, hogy az agyag sokáig eláll nedvesen is és ha kell-fel lehet puhítani is a kiszáradt agyagot. „Kisplasztikai munkák kedvelt anyaga a plasztilin, vagy plasztelin³⁰. Drága és nemes anyagként nem használható, viszont nem igényel állandó karbantartást, mert nem szárad ki, mint az agyag. Összetétele: kaolinőrlet³¹, paraffin, sztearin³², vazelin, olein, méhviasz, festékpó, barit³³; viasz hozzáadásával keményíthető, oleinnel lágyítható. (FÖLDY, 2008)

1.2 A kisiskolások ismerkedése a síkplasztikával művészet órákon

A kisiskolások a vizuális nevelés órákon ismerkednek meg a képzőművészeti technikák alkalmazásával. Az általános iskolában már jártasok lesznek a szobrászati művészetben. A gyerekek megtanulják, hogy az alkotásokat nem síkban készítik, hanem térben, vagyis van térbeli kiterjedésük. (FECSÓ, 2020)

„Az alkotó által létrehozott formák valóságos, háromdimenziós kiterjedésükben, a térben elhelyezve jelennek meg” (FÖLDY, 2008, 1. oldal). Megtanulják, hogy a domborművekről vagy síkplasztikáról azt, hogy a síkfelületből plasztikusan kiállnak különböző képelemek. Attól függően, hogy a kompozíciós elemek kiemelkednek a felületről, vagy ellenkezőleg, besüllyednek a felületbe, beszélhetünk magas- vagy mély domborműről, lapos domborműről és féldomborműről. Az iskolában a növendékek azt is megtanulják, hogy a szobor önállóan megáll a térben, mindegyik oldalról körbejárható. Más néven a szobrokat körplasztikáknak is hívják. Tudni kell, hogy ezeket a műveket különböző eljárásokkal hozzák létre: kézzel formázzák, faragják vagy öntik stb.

A gyerekek az iskolában megismerkednek azzal, hogy a térbeli alkotások különböző anyagokból készülhetnek. Anyaga lehet kő, fa, bronz, vas, egyéb fémek, esetleg műanyag stb. (FÖLDY, 2008)

1.2.1 Relief

„Mély relief, a bemélyedő formák következtében kettős kontúrhatás keletkezik: a szegélyeken megcsillanó fény játékból és a negatív fölé emelkedő peremek árnyékából adódóan. Az egyiptomi kődomborművet tipográfiai domborműnek és vájt domborműnek is hívják.” (1. ábra a mellékletben) (FÖLDY, 2008)

„A Faludi Galéria LELKIÁLLÍTÁS programjának online változataként Képnézegető címmel új lehetőséget ad képzőművészeti alkotások bemutatására. A felkért művészekről beérkezett alkotásokból válogatva egy-egy kép egy héten át lesz látható, mint „A hét képe”. A művészek kérésünkre a „Lelkiállítás” hívószóra válaszul alkotásuk spirituális vonatkozásáról is írtak. Isten szép, minden szépségnek Ő a forrása.”

1.2.2 Véssett kerámia.

Ez a síkplasztika egy kerámia remekmű (2. ábra a mellékletben). A gyermekeknek nagyon közelálló témát dolgoz fel. A kis Jézus születését ábrázolja, aki a középpontban van elhelyezve, a szülei két oldalt szorosan mellette állnak védelmezőként minden rossztól. A kisdéd egy jászolban van, begöngyölve pólyába. A fejcskéje látszik csak, szeme, orra, szája – tökéletesen szép csecsemő. Édesanyja Mária tekintete a gyermekre van, kedvessége sugárzik az arcáról. Nagyon szép arcvonásokat emelt ki a művész: a bájos formát, a kedves tekintetet, a szimpatikus ajkak tartást. A szemek, a szemöldök, az orr, az ajkak minden a legtökéletesebb elhelyezkedésben vannak. A feje átkötve egy hosszú sállal, amelynek mintázatáról nem feledkezett meg a művész. A testét egy földig érő ruha takarja a legegyszerűbb egyenes fazonnal. József a másik oldalán áll a kisdédnek, megtámaszkodva egy pásztorbotba. Arca férfias, szakálla félhosszú, komoly. Szemeinek tekintetét a kisgyerekre szögezi, szemöldöke orra, ajkak arccsontja komoly férfira utalnak. A feje beborítva egy palásttal, ami az egész testét eltakarja. Mária mellett áll egy leány. Aki érdeklődően figyeli az édesanyját. Ez a leány a kovácsnak a vak és kezetlen lánya, akinek a tanácsára bementek az istállóba, mert másutt nem találtak szállást. A népballada szerint a gyermeknek kinőttek a karjai és megjött a szeme világa, hogy felvegye a gyermeket és beletegye jászolába. A művész egy csodát is át tudott adni a kőbe véssett remekművén keresztül. A sík plasztikán egy számár is látható. A tökéletes méreteivel ő is szorosan hozzábújik gazdájához, tekintete a kisdédre összpontosul. A háttérben egy kőből kirakott fal látható, amely enyhén foltokban festett kék színre. Az istállóba beszűrődő fény egy csillagot

is ábrázol- ez a Názáreti csillag, amely vezette a pásztorokat és a keleti bölcseket a kisdédhez. (PÁRBESZÉD HÁZA, 2020)

1.2.3 Fafaragás.

Az 1900-1939 évekből fennmaradt dombormű fából készült remekmű (3.ábra a mellékletben). Az alkotója ismeretlen, de ez nem vesz el semmit a tökéletes munka értékéből. A fafaragó egy egyházi témát dolgozott fel. A középpontban egy erős fizikumú férfi harcos látható, aki egyik kezében egy kürtöt tart és megpróbálja megfújni, a bal kezében egy kardot tart, leeresztvén azt a teste mellett. A férfi védő sisakja a sarokban látható. Teste minden izmát megpróbálta átadni a művész és ez sikerült is neki. A daliát egy tanuló fiú figyel, aki egy könyvet tart. A tanonc minden mozdulatát lesi az erős daliának. A sziklák mellett egy tölgyfa ágait is megörökítette az alkotó: minden levele az utolsóig hibátlanul kifaragott. A fejük felett egy angyal látható, amely egyik kezében egy kétfejű sárkányt fog, a másikban pedig egy fáklyát lángoló tűzzel. Az égbolton fafaragással még a felhők is látszanak: fodros körkörös alakzatban a báránfelhőkre emlékeztetik a nézelődőt.

1.2.4 Öntött bronz dombormű

Szabó Iván öntött bronzból készítette a domborművét, amelynek címe Leányportré (4. ábra a mellékletben). 1940 – ben készítette és átmérője 143-145mm. A hátoldalán kikönnnyített és öntött technikával készült műalkotás igazán visszaadja a fiatal lány szépségét, aki oldalsó nézetből van ábrázolva. Hosszú haja oldalt a vállára esik és összefogva egészen átadja a fejnek a tökéletes alakját. A homloka magas, az orra tökéletesen szépíti az egész arcformát. Szeme és szemöldöke arányos a méreteiben, arccsontja kifinomult, bájos, nőies. Az orrának a domborulata is kidolgozott, hüen átadva a valós szépséget. Az ajkai gyönyörűek, cakkosak nem túl vastagok. Az álla a leánynak hüen ábrázolja a valóságot, nincsenek megemelve átadva ezzel is a szépségét. Nyaka hosszú, vékony, kecsesen tartja. A fül nem látszik, azt eltakarja a gyönyörű haja.

1.2.5 Rézdombormű

A rézdomborművek igen kedvelt domborművek voltak az elmúlt évszázad végén (5.ábra a mellékletben). Ez a fali dísz közkedvelt volt mindenki számára, mert áraban elérhető volt és ajándéknak is szívesen ajándékozták. Egy nagyon kedves és szimpatikus kisgyereket ábrázol, aki hegedül. A zenélésére a kis kutyája figyel, leült a zene hallgatására.

A gyerek szépen öltözött, csíkos felső van rajta és nadrág. Az alakja nem tökéletes, kicsit duci. Arc kifejezése komoly, nagyon átéli a zene hangjait. Rakoncátlan fürtjei eltakarják a fülecskéit, de a másik fülével, szinte rátapad a hangszerre, annyira szereti hallgatni. Az arca pufók, bájos, kerek. Szemei félig nyitottak, szépek. Szemöldöke tökéletesen van elhelyezve. Az orra, az ajkak mind arányosak az arcával. Az egész gyermek tökéletesen van ábrázolva.

1.2.6 Öntött műanyag dombormű

A műanyag domborművek sorába tartozik ez a falra akasztós angyalt ábrázoló relief is, melynek a felülete festve van (6. ábra a mellékletben). Az alkotás egy angyalfejet ábrázol, szárnyakkal. A feje kerekded, gyermekfejre emlékeztet, haja aprólékosan kidolgozott, szeme tekintete lefelé néz. Orra csinos, az ajkai cakkosak, kicsi gödröcskével két oldalt. A feje fölött levelek, hajtások vannak elhelyezve, amit egy magas díszes szélű perem még jobban kiemel. De a legelterjedtebb az iskolai oktatásban a jól formázható a plasztilin, amit gyurmának is neveznek.

1.2.7 Síkplasztika plasztilinből

A színes plasztilinnel való alkotás a kedvenc időtöltések közé tartoznak a gyermekek körében (7. ábra a mellékletben). Ebből a képlékeny anyagból már nem csak figurákat lehet alkotni, hanem plasztilin képeket is lehet készíteni. Az alkotásoknak csak a gyerek fantáziája szab határt, mivel olyan, mint egy festés és rétegezés egyben (8. – 9. ábrák a mellékletben). (CHORNIY, 2018)

1.2.8 Só – liszt gyurma

Az agyagot ritkábban használják. Az alsó tagozatban még a legelterjedtebb plasztikázási anyagok között közkedvelt nagyon a só-liszt gyurma (10. – 11. ábrák a mellékletben). A só-liszt gyurma egy új formája a gyermeki készségek fejlesztésében. A só-liszt gyurma elkészítése nagyon egyszerű: egy pohár finom só, két pohár liszt, fél pohár víz, öt evőkanál olaj, festék. A finomabb munkákhoz ajánlatos a következő receptet alkalmazni: másfél pohár liszt, 1 pohár só, 125 ml víz, 1 evőkanál ragacs vagy keményítő, ételfesték.

1.2.9 Gipszből készült domborművek

Az öntésre alkalmas anyagok közé tartozik a gipsz (12. ábra a mellékletben). A képeket gipszből is meg lehet alkotni. Ez az anyag azért különleges, mert sok mindent ellehet

készíteni belőle és száradás után jól színezhető. Ahhoz, hogy a gipszből elkészítsünk valamit, meg kell csinálni a modellt előbb plasztilinből. Hogy ne ragadjon bele a gipsz, a belső réteget befűjják színtelen bútor lakkal. Megvárják, amíg a lakk megszárad, a gipszet tejföl sűrűsége bekeverik és beleöntik a formába. az öntésnek egyszerre kell történnie különben a munka szétesik. Fél óra elteltével már le lehet venni a formáról a gipszet óvatosan, késsel megigazíthatók a szélei. A gipsznek teljesen kikell száradnia, ha megkopogtatják kongania kell. Az alkotásokat színezhetik ezután bármilyen festékkel.

1.2.10 Hungarocellből készült síkplasztika

Az ügyesebbek kipróbálhatják a kartont vagy esetleg a hungarocellt is, mivel jól felhasználható háromdimenziós térplasztika vagy kisplasztika létrehozásánál (13. ábra a mellékletben). A művész világban még más technikákat is használnak, amelyeket az érdekesség kedvéért ajánlatos az iskolában is alkalmazni, lehetőség szerint kipróbálni.

A hungarocellről azt kell tudni, hogy van keményebb és morzsolható típusú is. Ezért, hogy a végeredmény szép legyen, ügyelni kell erre az alapanyag kiválasztásánál. Emlékezni kell arra is, hogy a hungarocell megolvad, ha acetonnal, benzinnel érintkezik. Festeni lehet akril vagy szilikonos festékekkel. Olajos festéket használni tilos. A formálás során papírvágó sniccet kell alkalmazni, hogy egyenes, szép oldalfelületet kapjunk. A vágás során többször eltávolítják a levágott alapot, hogy ne zavarjon. A hungarocell nagyon könnyű alap az alkotásokhoz, kis költséggel igazi remekműveket lehet létrehozni. a kész alkotásokat síkplasztika segítségével dekorációk alapja lehet az ünnepi alkalmakra, mint benti, úgy kültéri díszítésekre is. (VIK BUD, 2021)

1.2.11 Kartonból készült síkplasztika

A síkplasztika kartonból – technikailag nagyon gyorsan elsajátítható és egyszerű elkészíteni (14. ábra a mellékletben). Nagyon látványos alkotások készülhetnek ezzel a módszerrel. A karton síkplasztika legegyszerűbb elkészítési módja a kivágott elemek egymásra rétegezése és a rétegek rögzítése ragasztó vagy szegecselő pisztoly segítségével (15. ábra a mellékletben).

1.2.12 Quilling

A síkplasztika alkotásokhoz sorolhatók még a quilling technika alkalmazása is (16. ábra a mellékletben). Ez a technika a hosszú papírcsíkok felsodrásán alapul, amit különböző

alakzatokra homorítanak, domborítanak, csípi a végét stb. Egy kompozíció létrehozásához nagyon sok apró elemet kell elkészíteni hasonló méretre. A papírcsík felsodrása után a végét rögzítik ragasztóval, hogy ne rugódozzon ki, a mérete a felsodort spirálnak változhat, ha szétengedik lazábbra a spirált. Az alkotáshoz sok türelem kell, mert ez egy aprólékos munka. Az elemeket ragasztóval rögzítik az alaphoz, ami egy egységgé áll össze ezáltal létre jön a dombormű. (IDEA HOME, 2020)

1.2.13 Dekupázs

A dekupázs segítségével is létrehozható síkplasztikai dombormű (17. ábra a mellékletben). Ez a technika a papír rétegezésén múlik, amelyet ragaszték felhasználásával kis szalvéta illusztrációk kivágásával jön létre. A rétegzés több egymásra illő motívum segítségével jön létre, ami lehet 5-7 réteg is. (IDEA HOME, 2020)

1.2.14 Applikációval készült domborművek

Az applikációk segítségével is létrehozhatók kisplasztikai domborművek (18. – 19. ábrák a mellékletben). Az ünnepi alkalmakra könnyű elkészíteni a kisiskolásokkal az üdvözlőlapokat. Az applikáció hamar készül. Az alapra ragasztott papírelemeket öblösen egymásra ragasztva rögzítik. Az elemek legalább 2-3 db. kell, hogy egymásra illeszkedjenek. A felső lehet egy kicsivel kisebb is mint a többi. A térbeli hatást az garantálja, hogy 3-5 mm papír kigurigákat ragasztunk az elemek közé. Ha hungarocell alapra ragasztjuk az elemeket az még jobban kiemelheti az alkotás szépségét. De nem csak papírt használhatnak applikálásra, hanem anyagot, posztót, bársonyt vagy egyebet is. (IDEA HOME, 2020)

1.2.15 Papír hajtogatással készült domborművek

A papír harmonikaszerű hajtogatása is hozzájárul a domborművek létrehozásához (20. ábra a mellékletben). A kisiskolások könnyen elsajátítsák ezt a technikát és szeretik is alkalmazni, mivel hamar látható a végeredmény. A papírt négyzetekre, háromszögekre darabolják, aztán egyforma méretre hajtogatják, előre-hátra. Attól függően hol hajtják félbe jön létre a szimmetrikus alak, ami lehet pillangó, virág stb. Az elemeket egymáshoz ragasztással, kötéssel rögzítik (21. ábra a mellékletben).

1.2.16 Lágy plasztika

A lágy plasztika – egy különleges módszere a dombormű vagy síkplasztika létrehozásában. Van egy olyan speciális változata, ahol a hagyományos szobrászanyagok helyett, mint például az égetett agyag, kő, fa, gipsz, ólom, bronz, puha vagy lágy anyagokat használnak. Ezek a domborművek leggyakrabban textíliából, nemezből, kaucsukból, vagy más, lágy és rugalmas anyagból készülhetnek, amelyek ragasztóval vannak összedolgozva.

1.2.16.a Foltvarrás

A foltvarrás is egy módja a sík plasztika létrehozására (22. ábra a mellékletben). Ehhez kis darabka anyagra van szükség, amit kombinálnak különböző alakzatokkal létrehozva ezáltal a remekművet. A rögzítése varrással készül, ami lehet kézi vagy gépi is. A kitömő anyag puha szintetikus tömő anyag, amelynek segítségével kidomborodnak a minták.

1.2.16.b Posztóból készült síkplasztikák

A posztó segítségével szintén egyszerű alkotni a gyerekeknek. Ez az alapanyag nem foszlik és könnyen varrható, nem gyűrődik, nem mozdulnak el az elemek a munka során (23. ábra a mellékletben). Ezek belsejét is tömő anyaggal tömik meg.

1.2.17 Kasírozás

Kasírozás – rétegező technikai eljárást jelent, amikor egy felületre, ami lehet fa, karton, drót konstrukció rétegekben papírt, vagy más, arra alkalmas anyagot, például, textíliát vagy vásznat visznek fel. „Az egyes rétegeket nedves, vagy száraz állapotban rétegezik egymásra, amelyeket ajánlott enyves ragasztó segítségével egymáshoz rögzíteni. Nedves állapotú rétegezés esetén a száradást követően a lemezek (főleg papír vagy karton esetében) megszilárdulnak.” (FECŐ, 2020)

A kasírozás egy sokoldalú technika, amely segítségével könnyű játékokat, állarcokat, gyümölcs és zöldség figurákat, baba és báb fejeket, valamint bábokat lehet létrehozni. Ezeket könnyű a későbbiekben használni a dramatizálásnál és szemléltetésnél. A kasírozással elkészült alkotások és állarcok a farsangi népi mulatságokon felhasználhatók. A felületük csiszolhatók, festhetőek. A munka során tépett papírt használnak, amelyet két színnel cserélgetnek, hogy biztos legyen a rétegezés vastagsága. Az újságpapír erre a legalkalmasabb és a tapéta ragasztó vagy egyéb papír ragasztó is jó. (WIKIPÉDIA, 2022)

A felületet, amelyre a kasírozást tervezik először csak vizes réteggel borítják be. Aztán átkenik a ragasztóval a felületet. Majd vízbe mártott papírdarabkákkal beborítják a felületet. Erre megint ragasztót rétegeznek és újra vizes papírt. A műveletet 6-8-szor megisméttlik, mindig elsimítva a felületet. A következő 5-6 napon az alkotást hagyják száradni a levegőn. A tökéletesen kiszáradt formát utána csiszolják, majd, ha lufira készült a kasírozás azt kilyukasszák, ha pedig almára vagy golyóra – ezeket kettévágják és aztán újra papírdarabkákkal összeragasztják. A legvégén kerül rá a színezés bármilyen festékkel (24. – 25. ábrák a mellékletben). (SOLNYSH, É.N)

II. AZ ÚJ OKTATÁSI TANTERV FELADATAI A MŰVÉSZET TANTÁRGYHOZ

2.1 A síkplasztika oktatása az Új Ukrán iskolákban.

A síkplasztika az alsó tagozatban egy olyan gyurmázási technika, amelynek elve az, hogy papírra, kartonra vagy más alapra öntött képet készítenek gyurmával, aminek köszönhetően a képek többé-kevésbé domborúak, féltérfogatúak. A gyurmával végzett rendszeres munka lehetővé teszi a gyermek számára, hogy összetettebb kompozíciókat készítsen különféle és összetett módszerekkel. Ez az új technika az ábrázolásban újnak számít, mivel nem csak sík ábrákat hoz létre a gyermek, hanem kiemelkednek a szereplők, domborulatok jönnek létre. Az új eljárással a papíron vagy a kartonon létrehozott kép életre kell, idomok és formaalakok jelennek meg. (SHAPOSHNIKOVA, 2022)

A plasztilin egy univerzális didaktikai anyag, amelynek van színe, puha és képlékeny, ezáltal könnyű vele bánni. A gyermeknek a manipulálás során lehetősége van arra, hogy szétnyomja, csipkedje, nyomkodja, lapítsa, gömbölyítse körkörösén és hosszanti irányban hurkákat készítsen, és nem utolsó sorban szétmázolhatja a felületen. A feladat elvégzésére mindig szüksége van a gyerekek mindkét kezére, miközben megfelelő erő is kell kifejténi és összhangban kell lenni a mozdulatoknak a kézmozdulatok során. Ez nagyban elősegíti a mozgáskoordináció előremozdítását is miközben a finommotorika is fejlődik.

A plasztilinnel való alkotáshoz szükség van a következő eszközökre: kartonra vagy vastagabb papír alapra, fa vagy műanyag gyurma tábla a sodráshoz, egy edényben víz, a kezek vizezéséhez, színes plasztilin készlet, vizes zsebkendő, vágó eszközök.

A síkplasztika alkalmazásával nagyban hozzájárulunk a gyermek képzeletének fejlesztéséhez. Emelkedik a figyelemkészsége, jó kedvre deríti, fejleszti az íráshoz szükséges kézizmokat, fogásokat. A tanulók megtanulnak tájékozódni a térben. Elkezdik értékelni a művészeti alkotásokat, felkeltik az érdeklődésüket a különböző művészeti ágak iránt, megjegyzik azok elkészítésének sorrendjét. Emelkedik ez által a gyermek gondolkodásának az aktivitása, javul a beszéd-készsége, koncentrációképesége. Megtanul kitartóan véghez vinni egy feladatot, pontos lesz, tiszta munkát hoz létre, és önálló ötletekkel rukkol elő. De a legfontosabb az, hogy miközben alkot – sokoldalúan fejleszti magát. Megtanulja észrevenni a szépet, alkotásaival próbál maradandót alkotni, amit használni tud a környezetében.

A síkplasztikázással való technika a legkedvencebb időtöltések egyike a gyermekeknek. Megszerettetik a kézimunka szépségét, annak hasznosságát és egyediségét.

2.2 Az 1.-2. osztály feladatai

Az Új Oktatási tantervekben Ukrajnában a művészeti ágban van leírva a következő feladat az első és második osztályosok számára. Az a művészet tanításának a lényege, hogy sokoldalú személyiséggé fejlesszük a gyerekeket, értékelje a kultúra hagyományait, tisztelje a hazai és más népek művészetét; fejlesszék a kulcskompetenciákat. A művészetben törekedni arra, hogy kifejezzék önmagukat a művészet világában.

A feladatok közé sorolják a következőket:

- fejleszteni az érzékiségét a gyermeknek, tanulni meglátni a szépet;
- felkelteni az érdeklődését a különböző művészeti irányok iránt; megbecsülni a saját kultúrájának értékét és tisztelni a más népek művészetét is;
- felfedezni és jellemezni a művészi nyelv tulajdonságait életkorhoz mérve;
- alkotni a különböző technológiákkal a művészet kifejező világában;
- elemi számítástechnikai eszközök használatának alkalmazása a gyermekek művészetének bemutatására;
- megmutatni az alkotásaikon a saját érzéseiket, hozzáállásukat a témához;
- megtanítani a gyerekeket elmondani, milyen hatással van rájuk a mű, milyen hasonlóságot vél felfedezni a művészettel és a környező természettel;
- tudatosítani az ember kapcsolatát a művészi tárgyakkal;
- befogadóvá nevelni a gyerekeket a művészet kultúra iránt;
- igazságosan értékelni a saját és más gyerekeknek a munkáit.

A cél elérése érdekében a következő vonalakon történik a foglalkozás: Művészi - alkotói foglalkozás, A művészet befogadása és jellemzése, Üzenet a művészetben keresztül.

Az 1. osztályban a művészeti ágban a következő tartalmakkal találkozhatunk: vizuális alakok létrehozása vonalakkal, foltokkal, formákkal, színeket és azok árnyalataival. Ábrázolni grafikai eszközökkel és festékekkel. Elemi kompozíciók létrehozása. Elementáris díszítő elemek használata a népi játékokon, díszelemeken és hímeseken. Felhasználni a díszítő motívumokat a környezetünk díszítésére. A gyerekek az 1. osztályban megtanulják megkülönböztetni a művészeti ágakat. Megtanulják kifejezni érzéseiket a mű iránt. Összehasonlítják a műveket hasonlóságát a valósággal. Az 1. osztályos tanuló bemutatja és

jellemezi az alkotását, mit szeretett volna közölni vele. Csoportos feladatokban is megtanulnak együtt dolgozni, szépítik az osztályukat, vagy kiállításokat hoznak létre.

A 2. osztályban folytatódik a grafikai rajzolás és festés. Már kompozícióban rajzolja le az ábrázolni valót a lapon, a környezetet is mellé rajzolja. Megfigyeli a környezetét, az érdekes és említésre méltó dolgokat az ábrázolja mellé. Rajzolás közben ábrákat hoz létre vonalak, foltok, formák, színek és árnyalatok segítségével. A művészeti órán különböző technikákkal dolgozik, mint például, gyurma figurákkal, és megtanulja kifejezni önmagát. Elementáris díszítőelemekkel tanulják meg díszíteni a környezetükben lévő szalvétákat, népi játékokat stb. A 2. osztályos tanulónak már tudnia kell elmondani és megkülönböztetni a művészet ágait. Azok érzelmi és ráhatását a szemlélőre. El kell tudja mondani az érzéseit az alkotásról, meghatározni annak hasonlóságát vagy különbségét a valósággal. A kommunikáció a művészeti órákon segít a gyerekek hangulatát felemelni és felkelteni az érdeklődését a művészeti szereplők iránt. A saját alkotás bemutatása igen nélkülözhetetlen ezeken a foglalkozásokon, amit a gyerekek egy kiállítással tetőzhetnek meg. A csoportos projektek segítenek az osztályt szebbé tenni és részt venni egy adott feladatban a maga képességei kamatoztatásával. Fontos szerepet játszik a közös munka létrehozása, annak öröme a művészeti alkotásban. (NUS, Szavcsenko, 2019, 50.-52.)

2.3 A 3. osztály feladatai

Az új tanterv szerint a 3. osztálytól kezdve már a Dizájn és technológia c. vonalon halad a művészet képzése.

A feladatai közé soroljuk a következő feladatokat:

- felkelteni a tanulók érdeklődését a művészeti tárgyak iránt, azok előállításának sorrendjéről;
- elősegíteni az esztétikai - értékek fejlődését, a hagyományok megőrzését az ukrán és nemzeti művészeti tárgyak iránt;
- alkotások létrehozása különböző anyagból, amelyek hasznossá válnak a környezetünkben, valamint szebbé teszik azt;
- hozzájárulni a takarékos anyagfelhasználáshoz, alkalmazni a hagyományos és modern technológiákat;
- formálni a művészeti kultúrát, igyekezni tökéletesíteni a folyamatot projekt technológiai tevékenységgel a saját életünk megkönnyítésére.

Az integrált kurzus három tartalmi vonalon zajlik az Új Ukrajnai oktatási program szerint az Információs-kommunikatív környezet, A szocializálási környezet, Az információ és kommunikatív környezet c. tartalmi vonal biztosítja a tanulók fejlődését a képzeletbeli és kritikus gondolkodásban, elősegítve a társas munkavégzést, ami által a tanuló betekintést kap az emberi termelési folyamatba és tevékenységbe. Ez adja meg az alapot az alkotásnak a gyermek további fejlődéséhez a kreatív gondolkodáshoz.

A projekt létrehozása c. tartalmi vonalban célirányosan ráirányul a kritikus, térbeli és művészi alkotó készség, elősegíti a csapatmunkát, alkalmazni tudják a tanultakat, kifejezik önmagukat és fejlesztik esztétikai képességüket. A tanulók ötleteket és saját véleményt alkotnak a munka során, amelyet csapatban megtanulnak elfogadni a cél elérése érdekében. A cél az, hogy próbák és kudarcok segítségével létrehozzanak olyan dolgokat, ami az ő alkotásaiknak számít.

A technika és technológia környezete c. tartalmi vonalban logikus és algoritmus gondolkodást fejlesztik a tanulók számára. Elősegítik az agy és a kéz összhangját az alkotásban. Növeli a segítőkészséget, megtanítja a gyerekeket a helyes eszközök alkalmazására, betartva a baleset biztonsági szabályokat. Ez elősegíti a tanulók fokozatos bevonását a hagyományos és modern eszközök használatába, a racionális eszközök kiválasztásának érdekében a különböző tárgyi munkálatok során.

A szocializálási környezet c. ráirányul az érzelmi interaktív fejlődésre; megtanítja értékelni és analizálni mások és maga munkáját és alkotásait. Megtanítja a gyerekek bemutatni az elért eredményt és a produktumot. Formálja a vitakészségét, a beszédét, a vendéglátás illemtanát; a házimunka feladatait, segít a környezetünk esztétikai berendezésében. (NUS, Szavcsenko, 2019, 64-65.)

2.4 A 4. osztály feladatai

A 4. osztályban folytatódik a Dizájn és technológia a vonalon a művészeti ág. Az információs kommunikatív környezet feladatai közé sorolják, hogy a tanuló megkülönböztesse a technikai eszközök használatának területét (gyártói, közlekedési, háztartásbeli területeken); kutat az eszközök felhasználásának történetében, megkülönbözteti a kézi eszközöket a gépesített vagy automata eszközöktől, össze tudja válogatni az eszközöket a makett elkészítéséhez; vizsgálja a hagyományos és modern technológiai eszközök használatát a hétköznapi tárgyak művészetében; maketteket készít járművekről, épületekről.

A projekt létrehozása vonalon a tanulóknak tudniuk kell megállapítani az aktualitását a feladatnak. Ötleteket ad a megvalósításhoz, érvel és érte a többi ötletet. Előállítja a modellt, felhasználva a tanultakat a színek harmóniájáról, a méretek aránya betartásával.

A technika és a technológia környezete című vonalon a tanulók egyéni vagy csoportos munkákat alkotnak különböző anyag feldolgozásával: fa, plasztika, műanyag, teksztíl és újrahasznosított anyagokból.

A szocializálási környezet című vonalon a tanulóknak tudniuk kell összhangban dolgozni a többiekkel, értékelni egymás munkáját, bemutatni a saját eredményt, előrelátónak és kreatívnak kell lenniük. Prezentációt készítenek és reklámozzák munkájukat, alkotók és alkotni vágyók a művészetben. A tanulók részt vesznek a jótékonyági tevékenységben, hogy szebbé tegyék környezetüket. Megismerkednek az év folyamán a világ szakmaival, az egészséges életmóddal, az önkiszolgálásról tanulnak. Megtanulják megvarrni a ruhájukat, felvarrni a gombot, megszerelni a kisebb szekrény hibákat. Megtanulják, hogyan kell gondoskodni a házi állatokról. (NUS, Szavcsenko, 2019, 67-69.)

2.5 Gyermekábrázolás a Művészet integrált kurzusú tankönyv 1.-4. osztályaiban

Az 1. osztály számára összeállított Művészet integrált kurzusú tankönyvben a magyar oktatási nyelvű általános közép fokú tanintézetek részére L.M. Maszol, O.V. Hajdamaka és O. M. Kolotilo szerzők összefogásával a következő művészeti képekkel ismerkednek meg a gyerekek. Miközben a tanulók a különböző művészek alkotásaival ismerkednek, elmélkednek, kérdésekre válaszolnak a tankönyv és a pedagógus segítségével.

A Barátaim című témakörben megismerkednek a fogalommal és V. Volehov Gyerekek c. és A. Lohinova Az én lovacsám c. festményekkel ismerik meg, ahol az emberi barátságról és baráti viselkedésekről tanulnak, valamint a házi állatok barátságára is kitérnek. V. Kirdij Játék c. művében szintén gyerekeket ábrázol, ahol a vonalak fontosságáról tanulnak. D. Deniszova Boldog születésnapot c. alkotásán a gyerekek megfigyelik a művet és ajándékokat rajzolnak barátaiknak a különböző vonalak segítségével. D. Denzsl A baba doktor c. művében az ábrázolt gyerek arckifejezéséről próbálnak meg véleményt alkotni a tanulók.

A Gyermekjátékok című témakörben I. Lifszec Gyerekek c. kép látható, amelynek segítségével a boldog, játszadozó gyerekekre hívják fel a figyelmet.

A Téli ünnepi című témakörben a tanulók megismerkednek K. Holovin Téli utca c. festményével, L.Mártin Karácsonyi üdvözlőlap c. alkotásával és I. Harabcsuk Betlehemi csillagjárás c. remekművével. A téli ünnepek szakaszairól és azok ábrázolásáról tanulhatnak ebben a fázisban az elsőosztályosok.

A szobrászok művészetével a tanulók a tankönyvben egy szökőkút Ivászék-Teleszék c. alkotás segítségével ismerkednek, ahol a gyerek ábrázolása pompásan látható.

A Húsvéti csoda című témakörben N. Kurij-Mákszémiv Húsvét c. festményébe látunk bepillantást. A gyerekek képzelete gyarapodik az ukrán nemzeti díszítő elemek sokszínűségéről, hagyományairól, népi szokásairól. A tanulók díszítő elemeket figyelnek meg A. Vákulénka Mentek a lányok az udvaron c. alkotáson, azok ritmikus ismétlődéséről, színeiről, formájukról és nagyságukról kapnak ismereteket. (Maszol, mtsai, 2018)

A 2. osztályosok számára összeállított tankönyvben a szerzők folytatták a művészeti bepillantást a festők remekműveibe.

A Viszontlátásra, vidám nyár! című témakörben megismerkednek a gyerekek K. Dudnék Pitypangos lepkés éden c. alkotásával, ahol a színek használatára, a hangulat átadására hívják fel a gyerekek figyelmét.

Az évszakok színeiről a kisiskolások szintén beszélnek a Négy évszak című témakörben. Itt ismerkednek az évszakok szépségével, a gyermekábrázolással. Ehhez nyújt segítséget A. Vászjánovécs A kis pásztor c. festménye és Dzs. Liáa Piros esernyő c. alkotása.

A Téli etűdök című témakörben a 2. osztályos tanulók D. Leván Télen c. művénél játszadozó gyerekeket ábrázol a téli hegyoldalban. A tanulók megkülönböztetik a hideg színeket, a téli ruházatot a képeken.

A Téli szórakozás és sport című témakörben a gyerekek bepillantást nyerhetnek a képzőművészetbe, hogyan festik meg a sportoló gyerekeket a festők. Ezeket a H.L. Hokkej, H. Hoehler Jégtáncos c. festményen, Sznóbordozók c. festményen, K. Szemencsuk Gimnasztikás lány c. alkotásokban figyelhetik meg. Itt a testmozgás és a mozgás közbeni gyermekek ábrázolása kapja a legnagyobb hangsúlyt. (Maszol, mtsai, 2019)

A 3. osztályban az írók a tankönyvben megismertetik a gyerekekkel a mesefilmek figuráit, amelyek szobrok alakjában jelennek meg Kijevben, a bábszínházi kiállításon. Ezek

a szobrok Pinokkiót és barátait ábrázolják, akik átadván a vidámságot, jellemző vonásaikkal bemutatják a mese hőseit.

A Lírai szereplők című témakörben Edvárd Degá Két táncos a színpadon c. festményénél találkozhatnak a gyerekek a művészi gyerekábrázolás kifinomult alkotásával. Az érzéki tekintetek és lírai szereplők a balett és egyéb tánc segítségével jelennek meg a néző előtt. A Hanna Dobragyij Hamupipőke c. festményen szintén gyermek arcának ábrázolásáról kapnak ismereteket a tanulók.

A Barátság és testvériség a legnagyobb gazdagság című témakörben Csárlyz Berton Bárber Elszakadt húr c. alkotásban a gyereket ábrázolja a házi állatokkal, aki csak nekik hegedül. Mária Polyáková Kislány papagájjal c. festményén a gyerek érzelmi kötődésére hívja fel a figyelmet. A szobrok Gyerekek –lepkék, amelyek Pászifik-Hrau által készültek a gyermekábrázolás egyik mintája a maga műfajában. A tanulók megfigyelik a felületi ábrázolásnál a haj, az arc, a test, a végtagok és a ruha ábrázolásának sajátosságait. (Maszol, mtsai, 2020)

A 4. osztályosok részére a Művészet tankönyvben a szerzők a Gyönyörködöm a Föld szépségében című témakörben egy fiatal lány ukrán népviseletű ruhában tárul a tanulók elé. Felhívja a figyelmet a nézőnek a termő búzamező, virágok, zöldségek, gyümölcsök szeretetére, mivel mindent megölel a kezeivel.

A gyermekábrázolás folytatódik a Barátságos szláv körben című témakörben, ahol táncoló gyerekeket mutat be M. Márlyje. A gyerekek vidáman, boldogan táncolnak a képen. A.Podozerová Reggeli szellő c. alkotásában a gyermek egy város utcáján van bemutatva, a város épületei pedig vidám, bohókás szín kavalkáddal vannak ábrázolva.

A nemzeti motívumok a krími tatárok és görögök művészetében egy mulatságot látunk, ahol a gyerekek megfigyelő szerepet játszanak a képen. Ebben a témakörben a tanulók megismerkednek a görög nép kultúrájával, szokásaival ebben segít Pantelis Zográfos Görög tánc c. műalkotása.

Az Utazás Németországba és Ausztriába című témakörben a gyerekek megismerkednek egy újabb műfajjal - a porcelán babákkal. Ezek a porcelán szobrok egy Családi koncertet c. remekművet ábrázolnak. A tanulók megismerkedhetnek a szobrászat ezen ágazatával is. Felhívják a gyerekek figyelmét a mozdulatok kecsességére, a ruházat gazdag kidolgozására, az arc, a haj, a kéz kifejező jellemvonásaira.

Az Utazás a napfényes Olaszországba és Spanyolországba című témakörben a 4. osztályos tanulók A. Turcsén Velencei marionettek c. alkotásában bepillantást nyerhetnek a művészet egy újabb ágával. Itt a gyerek fontos szerepet kap, ő irányítja a bábok mozgását.

Nino Csakvetadze Énekkar c. festményén a tanulók a grúz művészettel ismerkednek meg. A gyerekcsoport igen sokszínű, mindenkinek jellegzetes arckifejezése sok mindent elárul a jelenlévőkről. A gyerekek ezáltal megtanulhatják, hogyan változik meg az arckifejezés, ha különböző gondolatok foglalkoztatják a gyerekeket.

A kaukázusi művészetekből még C. Sáhányán, Z. Mártiásvili Boldog család c. alkotásaikban megkülönböztetik a tanulók a sík és dombormű szobrászat egyik ágát. A tanulók szemügyre vehetik a dombormű jellegzetességét, figyelembe veszik a sík háttérben levőket is. A műfaj érdekessége, hogy a lemez két oldalon való karcolásával hozza létre az alakot. (Maszol, mtsai, 2021)

III.KIEMELKEDŐ MŰVELŐI A SÍKPLASZTIKÁNAK KÁRPÁTALJÁN

3.1 Id. Hidi Endre munkássága és alkotása

Id. Hidi Endre Kárpátalján, Nagydobronyban született 1944. augusztus 7. Tanulmányait 1952–1960 között a Nagydobronyi Középiskolában végezte. Felvételizett 1960-ban az Ungvári Képzőművészeti Szakközépiskola, kerámia szakára, ahol Balla Pál, Szvida Vaszil és Bendik János voltak a mesterei. 1965-ben sikeresen befejezte. Az Ungvári Iparművészeti Szakiskolát elvégezve: képzőművészeti főiskola diplomát szerzett. 1965–1968 között katonai szolgálaton vett részt. Leszerelése után kerámia műhelyt hozott létre szülőfalujában Nagydobronyban. 1970-től a művész önállóan dolgozik saját műhelyében. Kiállításokon a szebbnél szebb munkáival 1972-től vesz részt. A kiállítási tárgyak között fellelhetők: kerámia tányérok és tálak, csodálatos korsók, valamint figurális alakok is.

Id. Hidi Endre kiállításai:

1975 - Kárpátalja kortárs képzőművészete, Ukrán Nemzeti Képzőművészeti Múzeum, Kijev;

1990 - Ungvár, Hungarológiai Központ;

1991 - Ungvár, a Révész Imre Társaság kiállítása;

1992 - Budapest, Alkotóművészek az Olimpiai Sikerért;

1992 - Békéscsaba;

1992 - Budapest, Hadtörténeti Múzeum;

1993 - Budapest, Árkád Galéria;

1993 - Budapest, Fehérvári úti Művelődési Központ;

1993 - Budakeszi;

1994 - Karcag, Nemzetközi Fazekas Biennále;

1995 - Ungvár, a Révész Imre Társaság kiállítása;

1995 - Ungvár, országos kiállítás;

1995 - Sárospatak, Művelődési Központ;

1995 - Bátyú, a Révész Imre Társaság kiállítása;

1995 - Técső, a Révész Imre Társaság kiállítás;

1996 - Budapest, MVSZ;

1998 - Szürte, Hatvan, Sárospatak, Beregszász;

1999 - Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, KMTF;

1999 - Ungvár, a Révész Imre Társaság kiállítása;

2003 - Beregszász, Révész Imre kiállítóterem. Őszi tárlat;

2004 - Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása a Kárpátaljai Megyei Néprajzi Múzeum kiállítótermében, Ungvár;

2004 - II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kollégiumának Révész Imre Kiállítótermében, Beregszász;

2005 - Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának kiállítása, Pécs.

A keramikus művész díjai és kitüntetései a következők:

1994: VI. Alföldi Fazekas Triennálé különdíj.

1998: (Данила Щербаківського) „Danila Scserbakivszkij”-díj

2002: Ukrajna Érdemes Népművésze

2010: Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt.

2015: Révész Imre-díj

A kárpátaljai keramikus művész részt vesz a következő egyesületi tagságok oszlopos tagjaként:

1990-től Az Ukrán Népművészek Nemzeti Egyesületének tagja

1990 óta a Kárpátaljai Magyar Képző- és Iparművészek Révész Imre Társaságának tagja;
Alapítótag

1996 óta az Ukrán Képző- és Iparművészeti Szövetség tagja;

A művész így ír a fazekas mesterségről és a kerámia szeretetéről: „A család mellett nagy segítóm a munkában a korong. Nagyon tisztában kell lenni azzal, hogy mit bír el a kezünk által formálódó anyag, és azt is tudni kell, hogy a korongon milyen formák születhetnek. Ahogy az ember fejlődik egyre bonyolultabb dolgokat is megtud csinálni. Az elején egyszerű vázakat, csuprokat, kis szilkéket készítettem, utána jöttek a különféle figurák, majd a reliefek. Jó pár év gyakorlat után fogtam bele nagyobb méretű padlónázákba, női figurákba és miska-kancsók készítésébe. A hagyomány követése, az ahhoz való ragaszkodás szerintem ugyan úgy fontos dolog, mint a megújulási készség, amely szerencsére, ott munkál mindannyiunkban. Az elmúlt félévszázad folyamán kezem alól kikerült kerámiák ugyan formájukban és kidolgozottságukban különböznek egymástól, de szellemiségüket tekintve, szerintem, ugyan azok - Hidi kerámiák.” (RÉVÉSZ, 2021)

Id. Hidi Endre Egy vasút története c. alkotása egy kerámia dombormű (26. ábra a mellékletben). A művész ebben az alkotásában megszerette volna mutatni a vasút teremtésének a csodáját, amely vissza repít bennünket a múltba. A kerámia egy asztallap nagyságú remekmű, amely súlyát tekintve fektetve van elhelyezve a nézők előtt. Az egész alkotás 9 részből tevődik össze és igazi mozaikként összeállva teremti meg az egységet.

A középpontban látható ember csoport, amely felnőtteket és gyerekeket is ábrázol, csodálva nézik a hídon áthaladó vonatot. Ezek az emberek egy dombon állnak, várakoznak, valaki már le is ült, kivárják a vonat érkezését. A zöldellő, dús lombú fák alatt és a zöldellő rét mellett csordogál egy folyó, amely a hí alatt keresi az útját. Az emberekhez egy kutya is társult, látszik rajta nagyon szelíd jószág. A művész a négy lábú ebnek is helyet adott a domborzaton és az utolsó pontosságig átadta az állat szépségét. Ez azt sugallja nekünk, hogy több mint valószínű, hogy a művész a saját kedvencét ábrázolta meg. A férfiak szmokingot viselnek, valaki kalapot, cilindert. A kislány az apukájával jött megnézni a csodát. Ő hosszú fazonú ruhát visel, fején kalap, szépen fésült frizura. Ez a képrészlet egy jómódú gyermeket ábrázol. De van a képen egy másik gyermek is, aki a távolból a szüleivel figyeli meg a látnivalót. Ez a gyerek már nincs olyan szép ruhában, mint az előző, csak egy egyszerű szabású ruha van rajta köténykével, és fodros szélű fejkötőben láthatjuk az alkotáson. A szüleivel ő is inkább a középréteghez tartoznak. Még feljebb, a dombon, gyerekcsapat

tekinthető meg, akik a fa mögül lesik, várják a nagy csodát. A gyereksereg a környék szegényeiből csapódott össze, mert nincs velük felnőtt egy sem és a ruházatuk is erre utal.

A kerámia dombormű középpontjában áll a faragott kőből épített híd, amelyre rá van írva 1825. Ez a dátum arra utal, hogy ebben az évben készült. A vasút kialakítása és a gőzmozdony üzembe helyezése Magyarországon 1846-os években valósult meg. A művész ezt a csodás eseményt szerette volna nekünk bemutatni. Ehhez a gőzmozdonyhoz, amit a képen látunk, négy személyszállító szerelvényt csatoltak. Az utasok egy része nyílt fedelű vagonban ül, a többi zártba. Az emberek arckifejezése különböző: az egyik boldog, hogy ilyen járművön utazhat, a másik fél, van, aki kíváncsian fürkészi a tájat, van, aki kezét felemelve dicsőíti és biztatja a vonatot. A zárt fedelű, biztonságosabb vagonban gyerekek is utaznak. A kislány kíváncsian tekint kifelé az oldalsó ablakon. A két fiú egymással szemben van ábrázolva, mintha mondanának egyfolytában valamit, nem győzik egymásnak elújságotlani a sok látnivalót.

A dombormű kerámia színezése élethű. Az árnyalatok segítségével id. Hidi Endre átadta a gyönyörű táj szépséget. Az emberek alakjai változók, ruházatuk a kornak megfelelőek. A vasút és a vonat igazi remekműnek van bemutatva, még csak a gőzfelhők is helyet kaptak az alkotáson.

3.2 Horváth Anna kerámiaművész életrajza és munkássága

Beregszászon született 1924. november 5. egy vasutas családban. Iglón kezdte el tanulmányait, később Kassán a Rákóczi Gimnáziumban folytatta, amit 1944-ben szülővárosában Beregszászon fejezett be. Megszerezve az érettségit a vasútállomáson kezdett dolgozni, majd 1946-tól a beregszászi téglagyár csempekészítő műhelyében folytatta a tevékenységet. Ezen a helyen hozzájutott az kisplasztikáinak a nyersanyagához, az agyaghoz, amiből érméket készített. Először 1958-ban vett részt a járás amatőr képzőművészeinek kiállításán. Azután sokszor részt vett a járási, területi, az országos, illetve a köztársasági kiállításokon is. A művésznő autodidakta módon sajátította el a szükséges ismereteket, Erdélyi Bélát, Boksay Józsefet, Manajló Fedort tartotta tanítómestereinek. (DUPKA – FUCHS, 2017)

Horváth Anna nevét megismerhette egész Kárpátalja és Magyarország is, hiszen alkotásait kárpátaljai és magyarországi népművészet hagyományaira alapozta, a népi élet jeleneteit ábrázoló zsánerszobrai gyarapították hírnevét. Éremművészként rendszeresen

szerepelt rangos nemzetközi kiállításokon. A művész nő más művészeti területekkel is foglalkozott (díslettervezés, kisplasztika, monumentális szobrászat, rézdomborítás, belsőépítészet, grafika, festészet, éremművészet). Első kiállítását 1958-ban tartották meg, amely után rendszeres résztvevője volt a járási és országos kiállításoknak. Ezután művei láthatók a magyar képzőművészeti kiállításokon. 1963-tól Ukrajna Képzőművészeti Szövetség tagja. 1994–1996 között számos magyarországi és külföldi művésztelepen alkotott. Rendszeresen kiállított a FIDEM (Nemzetközi Éremművészeti Szervezet) kiállításokon. Alkotásait bemutatták nagyos sok városban és több környező országban: pl. Varsóban, Budapesten, Berlinben, Bukarestben, Kassán, Nyíregyházán. A Kárpátalján élő emberek a szülőföldjükön is számos településen láthatják munkáit: Beregszászon a Sevcsenko-emléktáblát, Nagyszőlősön a 14 táblás Krisztus-stáció tekinthető meg a római katolikus templomban.

A művésznőt a kárpátaljai irodalmi élet aktív résztvevőjeként is megismerhették az olvasni vágyók. 1988 – ban a József Attila Alkotóközösségnek és a Bereg Alkotóegyesület alapító tagjaként tevékenykedett. Kisprózait a Kárpáti Igaz Szó és a Kalendárium közölte. 1965-ben jelent meg *Megtört csend* című kötete, melyben Beregszász művelődési életét ismerteti. A *Sugaras utakon* című antológiában 1985-ben is szerepelt. 1994-ben *Az a régi nyár* címmel megírt jegyzeteit, vallomásait és rajzait az Intermix Kiadó rendezte sajtó alá. A Magyar Művészeti Akadémia társadalmi szervezete 2005-ben vette fel tagjai közé. (SZABÓ, 2017)

Horváth Anna a kárpátaljai képzőművész- és író, költő-generációk példaképe és tanítója volt. Beregszászban az iparművészet és a szobrászat műfajában alkotott. Szüntelenül kísérletezett a formai és technikai megoldásokkal, sokat merített a mai művészet különféle stílusaiából és áramlataiból. Szabó Lilla így írt a művésznő életrajzának összeállításában: „Életművében különféle szakaszokat különböztethetünk meg, a gótikus, barokk, klasszikus művészethez való kötődést. Horváth Anna számos zsánerszobor megalkotója, e művek a kárpátaljai és magyarországi népművészet hagyományaira épülnek. Szerény méretű kerámiafigurái a népelet élénk jeleneteit örökítik meg. Különböző etnikai típusok életteli megjelenítése, melegséggel, jóindulattal párosuló finom humor jellemzik plasztikáinak e sorozatát. A művésznőt ugyancsak jelentős éremművészként tartják számon, aki sikerrel képviselte az ukrán művészeket a rangos nemzetközi kiállításokon.”

Egyéni kiállítások:

1969, 1974 – Beregszászi Művelődési Ház.

1976 – Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum (Ungvár).

1984, 1994 – Beregszászi Művelődési Ház.

1997 – Dorottya Galéria (Budapest), Médium Galéria (Szombathely).

Válogatott csoportos kiállítások:

1967, 1969, 1970 – UA köztársasági kiállítás, MM Kiállítóterem (Kijev);

1970 – Szovjet össz-szövetségi éremművészeti kiállítás, MM Kiállítóterem, (Moszkva);
Szovjet éremművészeti kiállítás (Varsó);

1972 – Szovjet össz-szöv. kisplasztikai kiállítás, MM Kiállítóterem (Moszkva);

1973 – Szovjet össz-szövetségi éremművészeti kiállítás, MM Kiállítóterem (Moszkva);

1975 – Nemzetközi éremművészeti kiállítás (Krakkó); Kárpátalja képzőművészete, Ukrán
Nemzeti Képzőművészeti Múzeum (Kijev);

1976 – UA köztársasági kisplasztikai kiállítás, MM Kiállítóterem (Kijev);

1977 – Nemzetközi éremművészeti kiállítás (Budapest);

1980 – Kárpátalja képzőművészete, Szovjet Képzőművészeti és Iparművészeti Szövetség
Kiállítóterem (Moszkva);

1989 – Töketeremesi Történelmi Múzeum [Vjacseszlav Prihogykóval, Sütő Jánossal],
Töketeremes [Trebisov].

Művek közgyűjteményekben:

Beregvidéki Múzeum (Beregszász), Kárpátaljai Képzőművészeti Múzeum, (Ungvár),
UA Képző- és Iparművészeti Szövetség gyűjteménye (Kijev), UA MM gyűjtemény (Kijev).
(DUPKA – FUCHS, 2017)

Az agyagból készült kisplasztikáit humor és kedvesség jellemzi. Nagyon híres éremművészként tartják számon, aki sikerrel képviselte az ukrán művészeket a rangos nemzetközi kiállításokon. Munkáit állandó alkotói megújulás jellemezte és kreativitását bizonyította az is, hogy több művészeti területen is tevékenykedett: dízlettervezés,

kisplasztika, monumentális szobrászat, rézdomborítás, belsőépítészet, grafika, festészet és éremművészet. Szüntelenül kísérletezett a formai és technikai megoldásokkal. Sokat merített a kortárs művészeti stílusáramlatokból és technikákból is. 1994–1996 között számos művésztelepen alkotott, így Tállyán, Sóstón, Esztergomban, Szécsényben, de eljutott Lengyelországba, Romániába, Szlovákiába és Németországba is.

Mindenki úgy emlegette Horváth Annát, hogy „Kárpátalja egyik legkiemelkedőbb, öntörvényű, karizmatikus egyénisége volt.” „Műterme a pályakezdő fiatal magyar szellemiség központját jelentette. Diákkorában falukutatóként néprajzot gyűjtött. Balla László az Erdélyi Béla és kortársai című (1994) tanulmánykötetében a harmadik festőnemzedék „leguniverzálisabb” művészenek tartja őt. Barátja volt Benda Kálmán, a Magyar Népfőiskolai Egyesület elnöke, Várkonyi Ágnes történész professzor, és a kárpátaljai írók, művészek, többek között Kovács Vilmos és Balla László.” (SZABÓ, 2017)

Számos portréfilmet készítettek vele (kijevi, moszkvai, az ungvári, pécsi, budapesti televízió és a berlini interjú) munkatársai is. A 80. születésnapján, 2004-ben, az ungvári televízió készített dokumentumfilmet róla. Az interjú során részletesen mesélt életéről, a Kárpátalján élők helyzetéről, megpróbáltatásairól és eredményeiről. „Csak tiszta szívvel és tiszta lélekkel lehet hozzányúlni az anyaghoz, papírhoz, ceruzához, az emberhez” – idézték hitvallását Horváth Annának, amikor 2012-ben emlékkiállítás rendeztek tiszteletére. Horváth Anna 2005-ben hunyt el, hagyatékát Beregszász városára hagyta. A beregszászi Városi Művelődési Ház falán tiszteletére emléktáblát emeltek.

Számos elismerést kapott életpályája során: 1973-ban elnyerte az országos éremművészeti kiállítás második díját (Moszkva), 1976-ban a Szovjet Képzőművészeti Szövetség vezetőségének díszoklevelét (Moszkva). Kárpátalján is számos méltatásban részesült: 1995-ben a Magyar Értelmiségiek Kárpátaljai Közösségének Nívódíjával (Ungvár), 1996-ban Pro Urbe (Beregszász) díjjal tüntették ki. 1996-ban az Ukrajna érdemes művésze címet nyerte el. 1991-ben a Magyar Köztársaság Művelődési és Közoktatási Minisztériuma a Pro Cultura Hungarica díjjal ismerte el munkásságát. (SZABÓ, 2017)

Horváth Anna kerámia alkotása egy falra akasztható dombormű (27. ábra a mellékletben). Egy édesanyát ábrázol gyermekével, aki igen szoroson kapaszkodik az anyuka nyakába. A csecsemő kicsi, az édesanya egyik tenyerén is elfér- drága kincse, ékszere az édesanyának a nyakán. A művésznő azért szép aprólékosan kidolgozta ezt a kis gyermeket, arcán minden kis apró részlet a tökéletesség mintázata. A szemek, ajkak, pici orr, pufók arcocskák, szép

homlok, tökéletes arcvonások –mind a keramikus művész nő tökéletes munkáját dicséri. Az édesanya egy lócán ül, termete sudár, tökéletes. Az arckifejezése boldogságot sugároz. Hosszú haja fürtökben hullámozik a teste körül. Arca ovális, homloka szép magas, orra egyenes, szemei boldogságot tükröznek, tekintete a gyermekre fókuszál. A szemöldöke szimmetrikus, az ajkak cakkosak, picit mosolyognak. A kerámia alkotáson az anya test felépítése nagyon csinos, a csípője nőies, hosszú szoknyája eltakarja a lábait. A lábán zárt cipő látható.

Az Anya gyermekével c. kerámia műalkotás Horváth Anna következő remekműve (28. ábra a mellékletben). Ez is egy falra akasztható alkotás, amely egy széken ülő anyukát ábrázol gyermekével a kezén. A kisdéd nagyobbacska, szemben helyezkedik el az anyukájával. Az édesanya két keze tartja a kisgyerek testét, aki áll az anyuka ölében. A csecsemő duci, tökéletes kicsi testét gyönyörűen ábrázolta a művész nő. Ruha nem fedi az apró testet, csak kis cipő van rajta. Úgy gondolom, hogy a kicsi test apró izmait szerette volna megmutatni az alkotó. Az anya népviseletbe van öltözve, apró virágmintás ruhája hagyományőrző, fehér kötény van rajta, amelyet rojtok és hímzések díszítik. Az anyuka arca boldogságot sugároz, az ajkak zártak, csinosak, a szemek nyitottak, orra egyenes, szemöldöke szimmetrikus, magas homlokát a haja kissé eltakarja, ami kontyba van összefogva. A lábain fekete csizma látható. Az édesanya egy széken ül, ami gyönyörűen hímzett, mintázott. A szék tetején két kis madár van ábrázolva, akiket szembe helyezett el a művész nő. A kerámia szék annyira élethű, hogy nem mondaná meg senki, hogy ez nem fából készült. A vésett, faragott minták mind a tökéletességig vannak kidolgozva.

IV. FELMÉRNI A KISISKOLÁSOK GYERMEKÁBRÁZOLÁSI KÉSZSÉGÉT A SÍKPLASZTIKA SEGÍTSÉGÉVEL PLASZTELINBŐL

A gyermekábrázolás gyurmából különböző módszerrel készülhet. Az első osztályban a figurák elemeire bontva alakítják ki a fejet, törzset, kezeket és lábakat. A törzs és a végtagok egy könnyecsepp alakú gyurmából formálhatók a legegyszerűbben. Ezt késsel vagy vágó eszközzel lehet a legjobban kettévágni, és oldalt a kezeknek is felvágunk két csíkot. A kisiskolások a fejet rögzítik úgy a testhez, hogy az lány alakot, vagy fiú alakot ábrázoljon. A további munkálatok a gyermekek precízségen múlik, mert az arcon levő domborulatokat nekik kell kialakítani úgy, hogy legyen orr, szemgödör, szemöldök, száj, fülek. Ehhez nagy segítséget nyújt a pontos megfigyelés, hogy a fül az orr és a szemöldök vonalánál helyezkedik el. A szemöldök formája sokat elárul a figura kedvéről, ami lehet egyenes, csodálkozó vagy szomorú. Az orr és az ajkak is változóak, mert mindenki más arckifejezéssel rendelkezik. A haja gyerekeknek változó, ha lány lehet hosszú vagy vállig érő. Általában utólag simítják rá a fejformára. A kezeken igyekezni kell betartani az arányosságokat a könyökök és csukló hajlatánál. Aztán az ujjakat apró vágásokkal lehet kialakítani, de ez nem minden esetben sikerül a gyerekeknek – ezért mint egy egyujjas kesztyű alakkal is lehet ábrázolni. A lábaknál ügyelni kell a lábfej behajlására, ami lehet egy cipő formálása is.

A másik módszer a gyermek ábrázolásban az, amikor egy tömb plasztlinból készül az egész figura. Ez a 4. osztályban jellemző itt a gyerekeknek egy sportolót kell ábrázolni mozgás közben. A tanulók a négy év alatt már elsajátítják az aprólékos finom munkák során hogyan kell bánni a gyurmával. A nehezítések között van az, hogy drótot is lehet rögzíteni a kéz és lábak hajlékonyságának eléréséhez. Ez a módszer a legszebb gyerek figurát hozza létre, de minden aprólékos munkának pontosnak kell lennie. A fiú figurának sokat könnyít az, ha nadrágban ábrázolják a gyermekfigurát, míg a lányoknál a lábak és térdkecsességét nem lehet eltakarni. Itt csak a finom simítások és szoknya alkalmazása jöhet szóba. A mellékletben csatoltam óravázlatokat, amelyek lépésről – lépésre tanítják meg a tanulókat gyermekeket ábrázolni az első osztálytól kezdve a negyedik osztályig. A kutatásom során figyeltem azt, hogy a gyerekek melyik módszert választják a feladat elvégzése során.

A kutatásomat még ősszel a Benei Gimnáziumban végeztem, ahol az alsó tagozatos tanulókat kértem meg arra, hogy készítsenek plasztlinból egy képet, ami hasonlít a festésre

és egy kicsit a szobrászkodásra is. Minden osztályban lelkesen hozzáálltak a gyerekek a munkához. Az első osztályban ábrázolni kellett magukat egy esernyővel, amikor esik az eső. A második osztályban a következő feladatot kapták, hogy ábrázolják magukat, amikor gombáznak. A harmadikosok feladata az volt, hogy ábrázolják magukat alma szedés közben. A negyedikeseknek a feladata az volt, hogy bújárkodás közben ábrázolják magukat.

Az első osztályban négy tanuló vett részt a kísérletben (29. – 32. ábrák a mellékletben). A feladatot egy kerek plasztik alapra kellett elvégezni. Megbeszéltük, hogy saját magukat kell ábrázolni esernyővel a kezükben, mikor esik az udvaron az eső. Mindenkinek elmagyaráztam, hogy az alapon háttér is legyen, hogy igazi festmény hatása legyen. A plasztilin szétmázolása az elsősöknek nehézkesen sikerült. Tudniillik, nekik még ez új volt és kis segítség után ők is tudták a módszert. A fű zöld, az égbolt égszínkék, a felhők szürkék lettek. A figurát könnyen elkészítették. Itt már mindenki tudta, hogy a fejtől kezdjék, aztán a törzs következett, lábak, kezek. A kezek két gyereknél egy kicsit hosszabbra sikeredtek, háromnak felfelé mutat a kiskeze, egynek lefelé. Kettő gyereknél a lábak egy kissé rövidebbek lettek. A fiúk fiús sapkát raktak a fejükre, a kislány lányost. Három gyermek sálát is készített a kisgyerekeknek. Cipő mindenkire került. Sikerült megformálni az esernyőt is, három fiús színben zöld színben készítette el, a kislány, pedig, narancssárgában. Az esőcseppeket senki sem hagyta le az alkotásáról. Az arcok oválisok mindenkinek, a szemek kettőnél eltérnek a méreteikben, orra mindenkinek van, egynek hegyes. A száj kettőnél szép mosolygós, kettőnél lemaradt. Azt kell megállapítani, hogy a munkák jól sikerültek, a feladatot elvégezték a gyerekek és ahhoz képest, hogy még csak elsősök egészen tiszta, nem maszatos munkák jöttek létre.

A második osztályban hat gyerek vett részt a kísérletben (33. – 38. ábrák a mellékletben). Itt gombaszedés közben kellett magukat ábrázolni. A gyerekek egy kartonra dolgoztak. A hat gyermekből négy a teljes karton méretére tervezte meg a figurát, kettő pedig a felére. Ez is azt támassza alá ki, milyen nagy az osztályban. Mindenki a fejtől kezdte a munkát, a szemek kialakításánál négy tanulónál megjelent a szemgolyó fehérje is. Az ajkak mosolygósok, fülük nincs. A haj kialakítása minden munkán jól látható. A fejükön simléderes sapka van, mindenkinél ugyan olyan színben. A törzsön ruha van három zöld, három sárga színben. A nyak kialakítása mindegyik képen sikerült. A kézfejek a helyén vannak és a kosarat fogják. A lábak egy gyereknél nem egyformák, egy másiknál túl vékonyak. A lábfej kivan alakítva mindenkinél, két gyermekben csizma is van. A lábak mellett a fűben ott nőnek a gombák, barna kalapjuk és fehér száruk úgy vannak ábrázolva, mintha

valóban rejtőzködnének a zöld fűszállak között. A fák törzsei is átadják a valóságot, nem simák. A gyerekek nagyon odatették magukat az alkotáshoz, igazi élmény volt nekik visszaidézni a gombázás örömét, ami a munkán is látszik.

A harmadik osztályban almaszedést ábrázoltak. Az egész osztályban tizenegy munka született (39. – 49. ábrák a mellékletben). A téma nagyon aktuális volt, mivel falun ők is részt vettek már almaszedésben. A gyerekek az alapon kék égboltot és zöld fűvet készítettek. Az almafát olyan magasságra alkották, hogy elérjék. Minden tanuló a saját méreteiből kiindulva ábrázolta magát. A képeken öt magas gyerek van, négy közepes nagyságú és kettő alacsony növésű- ez a valóságban is így van. Hét gyereknél a fej formája ovális a többinél gömbölyű. Hat gyereknél a szemeknél a szemfehérje is ábrázolva van. Kettőnél orr és fül is megjelent. Az ajkak majdnem minden alkotáson mosolyognak, kivéve egyet. A nyak két gyereknél látható, a többi nem ábrázolta. A törzs egyeseknél vékony, míg a másikon dundi. A kezek nyolc gyereknél a vállaknál van hozzáerősítve, a többinél eltér a valóságtól. Az egyik kézzel szedik az almát, a másik kézben a kosarat tartják. Öt gyereknél a kézfej is látható, míg a többi e felett elsiklott. A lábak és a lábfejek három gyereknél nem azonosak a méreteiben, de cipő mindenkire került. A gyerekek az almákat, a fák leveleit, a fa törzsét, ágait hűen visszaadták a munkájukon. A képek jól sikerültek, tiszták lettek.

A negyedik osztály tanulóit arra kértem meg, hogy a tantervet követve, ábrázolják magukat bújárási közben. A kísérletben hét tanuló vett részt: három lány és négy fiú (50. – 51. ábrák a mellékletben). Az alapra víz háttért kellett készíteni kék plasztilinből. A gyerekek gömbölyű galacsinból készítették el a fejét az ábrázolt bújárnak és azt nyomták oda az alaphoz – ennek segítségével a munka féldomború lett. A törzset is ovális formából készítette három gyermek. a lábakat sodort formából alkották, a kezeket úgy szintén. A nyak öt gyereknél látható. A szemeken bújárszemüveg van öt alanyon, de a szem akkor is látszik. A bújároknak a szájában levegőztető pipa van, kettő gyereknél ez elmaradt. A fürdőruha változó, mivel lányokról és fiukról beszélünk. A kézfej egy gyereknél látható, a lábakon négynek uszony van ábrázolva. Hat gyereknek haja is van. Egynek nincs, de az meg mintha teljes bújáruhában lenne ábrázolva az óceán mélyén: tetőtől talpig be van öltözve, oxigénpalack van a hátán, kötéll segítségével merült le a cápákat megfigyelni. Az óceán állatai közt ábrázolta még egy gyermek a medúzát, kagylókat, bohóchalat. A többi gyereknél is a tengeri csillag, a tengeri csikó, medúzák, polipok és egyéb halak jelentek meg a művükön. A tengeri vízi növényeket öt gyermeknél találjuk meg. A munkák nagyon jól sikerültek, a gyerekeknek nagy élmény volt a feladat elvégzése.

Arra a következtetésre jutottam, hogy a gyerekek szinte mindegyik osztályban a feladatok külön elemekből rakták össze, ami arra utal, hogy a három év távoktatás miatt ezt a módszert sajátították el a legjobban és ez ment neki a legegyszerűbben, ami a végeredményből nem vont le semmit, mivel szabadon választhatták meg a figura elkészítésének módját.

A kísérlet végeztével le kell vonni azt a következtetést, hogy ez a fajta művészet, amely ötvözi a festés és szobrászkodás technikákat nagyon tetszett a gyerekeknek. Talán azért, mert igazán hamar elkészülnek az ilyen síkplasztikák, van esély a gyermeknek kijavítani az elhibázott részeket, ha véletlenül nem felel meg a méretarány: csak felemeli és csinál egy új elemet. A gyermek beleéli magát a szituációba, addig míg a keze alkotja, formálja a részleteket – ő gondolkodik, fantáziál, hogy is volna jó... Nagyon érdekes a gyerekeknek, ha saját magukat kell ábrázolni. Ha nem írom rá az alkotó nevét, akkor is rá tudok jönni, hogy ki lehetett az alkotó. A gyerek képzeletén keresztül átadja a saját egyéniségét is. Az élmények és érdeklődések, a kiegészítő elemek is elárulják az alkotót. Nagyon sokat megtudhatunk a gyermekek jelleméről, hogyha megfigyeljük a kézimunkájukat. A síkplasztika csak egy formája annak, hogy a gyermek személyiségét megismerjük. Ugyan úgy a precízisége, tudása, érdeklődési köre, lelki állapota mind visszatükröződik a gyermekábrázoláson. Ez a művészeti ág nagyon hasznos a gyermek formálásában, mert sokoldalúan fejleszti az egyéniségét, emeli az alkotás örömét, sikerélményhez vezet a gyereket, fejlődik a kéz ügyessége, logikus összefüggéseket alkot, tervez, fantáziál, egyedinek érzi magát. A kísérletet eredményesnek tekintem, mert bebizonyosodott az, hogy a művészet szorosan összetartozik a gyermeki lélekkel, sikerélményt nyújt a tanulásban, összefoglalja a tanultakat, serkenti a gyereket a gondolkodásra és alkotásra, hiszem és vallom- alkotni öröm.

Összefoglalás

Az szakdolgozatom témája Kisiskolások gyermek ábrázolása művészet órákon síkplasztika alkalmazásával. Azért választottam ezt a témát, mert nagyon felkeltette az érdeklődésemet ez a művészeti ág, amit széles körben alkalmaznak az alsó osztályban. Számomra összetettnek tűnt a feladat, hogy hogyan tudják a kisiskolások a síkplasztikában ábrázolni önmagukat, de a gyerekek nagyon ügyesen hajtották végre ezt a feladatot, és úgy tűnt, hogy számukra nem is volt nehéz. Megállapítottam, hogy talán még könnyebb is a gyerekeknek síkplasztikában ábrázolni a gyermeket, mint rajzolásban, mivel itt az arányokat jobban látják, a domborulatok alakíthatók, formálhatók, javíthatók - nincs ok a félelemre, hogy elhibázhatják. A domborművek igazi lehetőséget adnak az alkotáshoz, a kreativitás fejlesztéséhez, segít a gyerekeknek a fantáziájuk kibontakoztatásában, elképzeléseik megvalósításában. Nagyon sokat segített a gyermekábrázolásban az, hogy színes plasztilinnel dolgozhattak, ami emelte az esztétikai élményt, hűen ábrázolva a valóságot, vidám és boldog művek létrehozását. A síkplasztika segítségével fejlődtek a finommotorikai képességek, ami növelte a gyerekek kintartását, fejlesztette az ujjak izmait. Az alkotás során a tanulók megtanulták ábrázolni a gyerekeket, átadták a külső jellemvonásokat, megtanulták a hangulatukat átadni a figurán keresztül. Nagyon fejleszhető volt ez által a gyerekek képzelőereje, bepillantást nyerhettem a tanulók lelki világába. A legfontosabb, amit a munkám során kitűztem, hogy az alkotómunka segítségével örömet és sikerélményt nyújtsak a tanulók számára, mivel ez egy olyan technika, ami nagyon hamar sikerre viszi a gyerek tevékenységét, rögtön látja a végeredményt - ez örömmel és büszkeséggel tölti el a gyereket, boldogságot szerez a kisiskolások számára.

A munkám során bepillantást szereztem a Kisdobronyi születésű keramikus id. Hidi Endre munkásságába és alkotásaiba. Nagyon nagy élmény volt Horváth Anna keramikus művész életrajzával és tevékenységével megismerkedni, aki Beregszász szülöttje volt. A számos elismerés is azt bizonyítja, hogy alkotásaikkal maradandó élményt és emléket hagynak maguk után az utánunk következő nemzedék részére.

Резюме

Тема бакалаврської роботи: «Створення образу дитини способом площинного ліплення пластиліном на уроках мистецтва в початковій школі». Я цю тему вибрала тому, що мене дуже зацікавила пластелінографія, цей новий вид мистецтва, який так широко застосовується у початкових класах. Мені так здавалося, що це буде дуже складно для учнів зображувати дитину на площині методом ліплення з пластиліну, але дітям це зовсім не було важко. Навіть можу сказати, що цей метод малювання пластиліном, навіть краще вдавалося їм, ніж звичайне малювання образу дитини. Адже тут вони відразу бачили свої фігури, могли побачити розміри, параметри, могли нараз виправляти свої помилки без страху, що зіпсують свою роботу. Картини і рельєфи у площині дають можливість дитині бути креативними, розвивати мислення, уяву. Велику насолоду приносять у ліпленні можливість працювати із кольоровим пластиліном, яке розвиває естетичний смак вихованців, які завдяки цьому можуть реально відтворити натуральні відтінки із життя. Це сприяє дітям бути веселими і творити радісні образи дітей на площині. Завдяки методу ліплення розвивається дрібна моторика рук, сприяє прищепленню посидючості, акуратності, самостійності під час роботи. Займаючись художньо-рельєфним малюванням, діти навчаються зображувати дітей на площині, передаючи їх настрій та емоції.

А найголовнішим для мене було те, щоб завдяки художньо-рельєфному малюванню діти могли себе виражати, розвивати свої здібності, сприяти розвитку мови, пробудити насолоду творчості і задоволення.

Під час своєї роботи ознайомилася із закарпатським кераміком ст. Гіді Ендре, який мешкає у селі Мала Добронь. Його творчість і життєдіяльність були для мене дуже цікавими. А Горватг Анна, родом із міста Берегове, залишила після себе такі керамічні рельєфні шедеври, які гарно показали образ дитини та матері. Їхні нагороди, звання та досягнення будуть спадщинами для наступного покоління.

Felhasznált irodalom:

1. Dupka György és Fuchs Andrea, 2017: Kárpátaljai magyar képzőművészek arcképcsarnoka. Kárpátalja magyar személyi és intézmény-adattára. Intermix Kiadó, Ungvár – Budapest. Letöltés ideje: 2023.04.17. Link: https://kmmi.org.ua/uploads/attachments/books/books-pdf/253_arckepcsarnok_bovitett_001-321.pdf
2. Földy Erika, 2008: *Mintázás és formaalakítás. A plasztika technikai, műfajai.* Letöltés ideje: 2023.03.12. Link: https://www.nive.hu/Downloads/Szakkepzesi_dokumentumok/Bemeneti_kompetenciai_meresi_ertekelesi_eszkozrendszerenek_kialakitasa/4_0980_020_101231.pdf
3. Idea home, 2020: *Об'ємні картини з паперу своїми руками: схеми, шаблони, оригінальні ідеї для прикраси інтер'єру (78 фото).* Letöltés ideje: 2023.03.18. Link: <https://ideahome.cx.ua/ob-emni-kartini-z-paperu-svoimi-rukami-shemi.html>
4. Kárpátinfó.net, é.n.: Hidi Endre szobrászművész, kerámikus. Letöltés ideje: 2023.03.18. Link: <http://www.hidiplasztika.com/index.php/id-hidi-endre>
5. Ljudmila Maszol, Olena Hajdamaka, Okszna Kolotyilo (2020): *Művészet. Integrált kurzusú tankönyv a magyar oktatási nyelvű általános közép fokú tanintézmények 3.osztálya számára.* Csernyivci, Bukrek. 8., 10.-11., 12., 14.-15., 24., 26., 96., 104.o.
6. Ljudmila Maszol, Olena Hajdamaka, Okszna Kolotyilo (2021): *Művészet. Integrált kurzusú tankönyv a magyar oktatási nyelvű általános közép fokú tanintézmények 4.osztálya számára.* Csernyivci, Bukrek. 8., 20., 28., 34., 48., 54., 61.-62., 70., 86., 88.o.
7. L. M. Maszol, O. V. Hajdamaka, O. M. Kolotilo (2018): *Művészet. Integrált kurzusú tankönyv a magyar oktatási nyelvű általános közép fokú tanintézetek 1.osztálya számára.* Lviv, Szvit. 8., 10., 11., 20., 24., 32., 48., 54., 58., 60., 80.-81., 92., 102., 110., 122. o.
8. Maszol Ljudmila, Hajdamaka Olena, Kolotyilo Okszana (2019): *Művészet. Integrált kurzusú tankönyv a magyar oktatási nyelvű általános közép fokú tanintézmények 2.osztálya számára.* Csernyivci, Bukrek. 4., 8., 22., 50., 54., 56., 80.-81.o.
9. NUS (НУШ) Наказ Міністерста освіти і науки України. *Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. (2019): 1-2 клас. Мистецька освітня галузь. Мистецтво. Пояснювальна записка.* 50.-56. o. Letöltés ideje: 2022.09.11. Link:

- <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
10. NUS (НУШ) Наказ Міністерста освіти і науки України. *Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. (2019): 3-4 клас Технологічна освітня галузь. Дизайн і технології. Пояснювальна записка.* 64.-69. о. Letöltés ideje: 2022.09.11. Link: https://www.pedrada.com.ua/files/articles/2712/Typova_3_4_klas_2019_Pedrada.pdf
 11. Párbeszéd Háza, 2020: Sadecky Katalin: *Betlehem. A magyar jezsuiták lelkeségi és kulturális központja.* 1085 Budapest, Horánszky utca 20. Letöltés ideje: 2023.03.12. Link: <https://www.parbeszedhaza.hu/blog/sadecky-katalin-betlehem>
 12. Samotuzhky (Самотужки), é.n.: *Ідеальний рецепт солоного тіста. Поради для початківців.* Letöltés ideje: 2023.03.13. Link: <https://www.samotuzhky.com.ua/63008>
 13. Sharoshnikova Yuliya Mykolayivna (Шапошнікова Юлія Миколаївна), 2022: *На урок. Образотворче мистецтво Презентація "Пластилінографія".* Letöltés ideje: 2023.03.16. Link: <https://naurok.com.ua/obrazotvorche-mistectvo-prezentaciya-plastilinografiya-280042.html>
 14. Solnysh, é.n.: *Як зробити маску з пан'є маше в домашніх умовах. Як зробити маску з пан'є-маше: ексклюзивний аксесуар на карнавал своїми руками.* Letöltés ideje: 2023.03.16. Link: <https://solnysh.ru/uk/mesyachnye/kak-sdelat-masku-iz-pape-mashe-v-domashnih-usloviyah-kak-sdelat-masku.html>
 15. Szabó Lilla, 2017: *Horváth Anna / Életrajz.* Magyar Művészeti Akadémia. Letöltés ideje: 2023.04.17. Link: <https://mmakademia.hu/alkoto/-/record/MMA6929#1>
 16. Szabó Lilla, 2017: *Horváth Anna keramikusművész.* Letöltés ideje: 2023.04.17. Link: <https://mmakademia.hu/alkoto/-/record/MMA6929#1>
 17. Szilárd Fecsó, 2020: *Képrőművészeti technikák a vizuális nevelésben.* Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava. Letöltés ideje: 2023.03.12. Link: https://archiv.mpc-educ.sk/sites/default/files/publikacie/s_fecso_vytvarne_techniky_vo_vizualnej_educacii.pdf
 18. Társaság Révész Imre, 2021: *10 id HIDI ENDRE.* Letöltés ideje: 2023.03.18. Link: https://www.youtube.com/watch?v=JAW_N9FMgZY

19. Tkachenko V. (Ткаченко В.), é.n.: Зроби сам. *Вироби з тканини своїми руками: використання клаптів та уривок тканини для красивих виробів*. Letöltési idő: 2023.03.13. Link: <https://zrobysam.net.ua/vyrobny-z-tkanyny-svoyimu-rukamy-vykorystannya-klaptiv-ta-uryvok-tkanyny-dlya-krasyvyh-vyrobiv/>
20. Vik Bud (Вік Буд), 2021: *ЩО МОЖНА ЗРОБИТИ З ПІНОПЛАСТУ СВОЇМИ РУКАМИ?* Letöltés ideje: 2023.03.13. Link: <https://vikbud.ua/news/korisna-informatsiya/chto-mozhno-sdelat-iz-penoplasta-svoimi-rukami>
21. Viktoria Chorniy, 2018: Diana-klub. *Цікавий вид творчості — пластилінові картини: з чого почати і як ліпити*. Letöltés ideje: 2023.03.13. Link: <https://www.dianaplus.com.ua/plastilinovi-kartini-z-chogo-pochati-i-yak-lipiti/>
22. Wikipédia, 2022: *Пан'є-маше*. Letöltés ideje: 2023.03.13. Link: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BF%27%D1%94-%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%B5>

Melléklet

Óravázlat

Tantárgy neve: Dizájn és technológia

Osztály: 1.

Téma: Mesebalett

Cél: Megtanítani a gyerekeknek azt, hogy milyen módon lehet elkészíteni a törpék alakját gyurmából.

-Oktatói: Megbeszélni a színházban milyen típusú előadásokat mutatnak be. Megtanulni felismerni a törpék jellegzetes tulajdonságait, formálni a fejet, törzset, kezeket, lábakat.

-Nevelői: Nevelni a gyerekeket az egymással való szép beszédre, tiszteletre.

-Fejlesztő: Fejleszteni a gyerekek gondolkodását, felhívni a figyelmet arra, hogy miként lehet új arckifejezést adni a figurának.

Eszközök: gyurma készlet, tábla, vágó eszköz, kör alap, tankönyv.

Az óra menete

1. Szervezés.

- Jó napot kívánok!

- Ma folytatjuk a kirándulást a színház világában és bepillantást nyerhetünk egy képzeletbeli mese előadásra, melynek címe Hófehérke és a hét törpe. Nyissátok ki a tankönyvet a 80. oldalon. Hallottátok már azt a szót, hogy balett? Ez egy táncos előadásban eljátszott történet. A tankönyvekben felismeritek –e, milyen mesét adnak elő?

- Ez a Hófehérke és a hét törpe című mese.

2. Motiválás és a téma aktualitása.

- Elevenítsük fel kikről volt szó a mesében.

- Hófehérkére emlékeztek, hogy a gonosz mostohája hogyan bánt vele? A hét törpe befogadta őt a kis törpe lakba.

- Milyenek voltak a törpék? (Mindig vidámak, jószívűek, aranyosak, kedvesek, dolgozók.)

- A mai napon mi is vidám törpéket fogunk készíteni gyurmából. Készítsétek elő a kellékeket.

3. Az új anyag átadása:

- Beszéljük meg, milyen testrészekből tevődhet össze egy törpe figura. Van feje, nyaka, törzse, keze, lába. Milyen az arca?

- Az arca vidám, szakállas, bohókás. Orra gömbölyű, szája mosolygós, haja kócos, a fején sapka van.

- Így van, kezdeni a fejével fogjuk, ami egy cseresznye nagyságú golyóra emlékeztet. Aztán piros orrot gyurmázunk neki, borsó nagyságút, aztán ráhelyezzük az arcára. Következő a piros szája, amit egy kiflire hasonlító gyurma darabból alakítunk ki. A szemek kék, zöldek, de barnák és feketék is lehetnek, mert mindenki más senki sem egyforma. A két azonos méretű és színű gyöngyszem nagyságú bogyókat az orra felé helyezzük: ha közel tesszük egymás mellé, vagy ha eltávolodva egymástól - mindig más-más arckifejezést érünk el. A szemöldök is állhat egyenesen, srégen lefele, vagy felfele, össze fele és szét fele is – ez is megváltoztatja a törpénk mimikáját. A szemöldök kialakításához két azonos méretű kis csíkot használunk. A fülek két egyforma ellapított golyóból alakíthatók ki. Elhelyezni a száj és a szemöldök vonalai között kell. A szakálla és a haja a törpének változó. Ha hosszú szakállt szeretnénk akkor nagyobb mennyiségű gyurmát használunk. A hajszállakat csíkokból alakítjuk a fejre. Az utolsó kelléke a törpének a sapka, amely lehet bojtos, csíkos, hosszú, vagy rövid – mindenki olyat készít, amelyet szeretne.

-A következő testrész a törzs lesz, amely egy nyújtott könnycseppre emlékeztet bennünket. Vesszük a vágó eszközt és a feléig bevágjuk a lábaknak a gyurma darabot. A két kez

szintén két azonos méretű könnycsepp alakú darabból készítsük, amit oda is rögzítünk a testhez és a fejhez. A cipők is két egyforma könnycsepp alakú formából alakíthatók.

-A kiegészítést lehet a saját ízlésükre formálni: gombokat, masnikat, fodrokat, pöttyöket, csíkokat stb.

- Mindenki a saját képzelete szerint készíttse el a kis törpét.

4. A munka menete:

- Készítsetek el egy törpe figurát az elmondott javaslatok szerint.

5. Összegzés:

- Mindenkinek csodaszép törpe figura sikerült és mind más, hiszen mi sem vagyunk egyformák. (Megdicsérni és értékelni a tanulók munkáját).

Óravázlat

Tantárgy neve: Dizájn és technológia

Osztály: 2.

Téma: Téli szórakozás és sport.

Cél: Megtanítani a gyerekeknek azt, hogy milyen arányosan kell elosztani a gyurma darabot ahhoz, hogy egy darabból kialakítsuk a sportoló kicsinyített mását.

-Oktatói: Megismertetni a téli sportágakat a növendékekkel. Megtanulni elosztani a méreteket úgy, hogy az egy sportoló méretarányának megfeleljen.

-Nevelői: Nevelni a gyerekeket a sport szeretetére, az egészséges életmódra.

-Fejlesztő: Fejlesztani a gyerekek gondolkodását, felhívni a figyelmet arra, hogy a helyes testtartás, helyes étrend és a sport mennyire befolyásolja az ember képességeit, lehetőségeit.

Eszközök: gyurma, vágóeszköz, drót, olló, köralap, tankönyv.

Az óra menete

1. Szervezés.

- Jó napot kívánok!
- Vegyétek elő a kézimunkához való alkalmatosságokat.
- A mai órán a téli szórakozásról és sportról fogunk beszélgetni, aztán mindenkinek elkéssz készíteni egy sportolónak az alakját, aki lehet síelő, vagy korcsolyázó, esetleg hokis stb.

2. Motiválás és a téma aktualitása.

- A télnek a gyerekek örülnek a legjobban, főleg, ha leesik a hó, vagy befagynak a vizek, tavak. Ilyenkor előszeretettel kerülnek elő a szánkók, sítalpak, korcsolyák stb.
- Ti szoktatok menni szánkózni, síelni, vagy korcsolyázni?
- Igen.
- Miért fontos sokat tölteni a friss levegőn?
- Azért, hogy ne legyünk betegek.
- És azt tudtátok, hogy téli olimpiát is szerveznek, ahol időre kell teljesíteni a sportolóknak a feladatot? És az a sportoló, aki a legjobban teljesít arany-, ezüst-, bronz- érmet nyer. Minden ország legjobb sportolója képviselheti országát a Világ olimpián. A sportolás már

nagyon régóta jelen van az emberek életében, aki sportol az erős lesz, bátor, egészséges. Nektek is ajánlom figyelmetekbe azt a mondást: Épp testben- ép lélek.

-Azért most nyissátok ki a tankönyvet az 56. oldalon és figyeljétek meg a gyerekeket, milyen sportágban jeleskednek?

- Az első képen a hóban snowboardozó gyerekeket látunk. A másodikon egy gimnasztikázó lány tekinthető meg labda gyakorlattal.

- Az 56. oldalon az érmekeket is figyeljétek meg – ezek domborművek. A dombormű - a szobrászat egyik ága, olyan alkotás, amely kissé kiemelkedik a síkfelületből.

- Most az 57. oldalon fejtsetek meg az árnyképeket, ki milyen sportágban vesz részt?

- Síelés, gyorskorcsolya, műkorcsolya, szánkózás, hoki.

-Így van, ma ti is egy sportolót fogtok elkészíteni gyurmából.

3. Az új anyag átadása:

-A sportoló alakjának elkészítéséhez egy gyurma tömbre lesz szükségünk. Vegyétek a kezetekbe és a kezeitek melegével és erejével gyúrjátok át egy hosszúkás hengerré.

- A sportolót egy tömbből fogjuk kialakítani úgy, hogy a fejének nyújtással, a kezeinek két oldal felvágásával, a lábait alulról félbevágott részekből fogjuk kialakítani. A sportolók mozgását úgy tudjuk biztosítani, hogy drót darabkákat szúrunk a lábak és kezek közepébe. A figura felületét lesimítjuk a szép felszín eléréséig.

4. A munka menete:

- Tehát, mindenki kezdjen hozzá a gyurmázáshoz.

- Keressétek meg a megfelelő pózt a sportolótoknak és biztos lesz a siker.

5. Összegzés:

- Ha az utasítást jól követték igazi sportalkotások születtek a kis kezeitek alól. (Megdicsérni és értékelni a tanulók munkáját).

Óravázlat

Tantárgy neve: Dizájn és technológia

Osztály: 3.

Téma: A kozákok nemzetsége örökké fennmarad

Cél: Megtanítani a gyerekeknek azt, hogy milyen módon lehet elkészíteni a kozákgyerek alakját gyurmából.

-Oktatói: Megismerkedni a kozákok jellegzetes tulajdonságaival, hajviseletükkel, bajusz viseletükkel. Átadni az alkotáson keresztül a kozákok jellegzetes népviseletét: buggyos nadrág, hímzett ing, széles öv, kozák sapka.

-Nevelői: Nevelni a gyerekeket az egymás iránti tiszteletre, megfigyelni más népek nemzeti viseletét.

-Fejlesztő: Fejleszteni a gyerekek gondolkodását, figyelmességét, beszédét, elősegíteni a finommotorika kézügyességet, növelni a kitartást és a kreativitást.

Eszközök: só-liszt gyurma, tábla, vágó eszköz, ceruza, ecset, festék, tankönyv.

Az óra menete

1.Szervezés.

- Jó napot kívánok!

- Ma a kozákok világába fogunk veletek elmélyülni. Nyissátok ki a tankönyvet a 38.-39. oldalon.

2. Motiválás és a téma aktualitása.

-A kozákság kora- az ukrán nép múltjából ered. Ukrajnában kozákoknak nevezték azokat a harcosokat, akik a hazájuk szabadságáért harcoltak. Ezekről a bátor emberekről nagyon sok könyv szól, festmény, műalkotás is született.

- Vizsgáljátok meg alaposan a 38. oldalon levő kozákok ábrázolását. Melyik tartozik közülük a körplasztikához és melyik a dombormű?

-A relief – domború szobrászati ábrázolás a felületen. A kobzán zenélő kozák az dombormű, a sziklákon álló harcosok szobrok és a körplasztikához tartoznak.

- A mai napon mi is kozák fiút fogunk készíteni só-liszt gyurmából. Készítsétek elő a gyurma táblát és az alapot.

3. Az új anyag átadása:

- Figyeljétek meg jól, milyen jellegzetes vonásai van a kozáknak?
- A termete tekintélyes, erős, jellegzetes a bő nadrág, vászon ing, kozák sapka van a fejükön, pödört bajusz, hosszú hajtincs lóg elöl, a lábukon csizma található, a derekukat széles öv díszíti.
- Nagyon jól megfigyeltétek. A mai napon só-liszt gyurmából fogunk készíteni kozák fiút. Ahhoz, hogy elkezdjük, veszünk egy golyó nagyságú masszát és kinyújtjuk egy ceruzával vékonyra, kb. 0,5 cm vastagságra. Ezután lépésről –lépésre a fejtől kezdjük, nyakat a törzssel együtt összeillesztjük, a buggyos nadrágnak két kört lapítunk el és a csizmákat is ebből csípjuk ki. A kezeket lehet a törzs részéből két oldalt felválni, annál erősebb lesz a figura.
- Az arc vonásai mosolygós legyen, kék szemei boldogok, orra picit, szája piros, arca kerek, fülei kilátszanak a hajától és a fején kozák sapka legyen. A derekán átkötött széles öv oldalt legyen megkötve. A vászonon a minta egy tű segítségével alakítható hímzéssé. A kézfejekon láthatóak legyenek az ujjak- ezeket a vágó ollóval könnyen kialakíthatjuk. Ha ez mind kész akkor megvizezzük a kozákunk hátoldalát ecsettel és ráhelyezzük az alapra, ami már eddig száradt, ha ez elmarad, akkor a száradás során a két alap elválhat egymástól.
- Mindenki a saját képzelete szerint készítse el a kis kozákot.

4. A munka menete:

- Készítsétek el a kis kozákot elképzelésetek szerint. A díszítő elemeknél pontokat és csíkokat kell készíteni tű segítségével.
- Ha a formáláson és díszítésen túl vagytok, oda tesszük száradni az ablak közelébe a remekműveket.
- Egy pár napon belül kifehérednek és megszilárdulnak. Azután kifesthetők lesznek az alkotások „guás” (=gouache) festékkel.

5. Összegzés:

- Mindenkinek nagyon szépen sikerült a kozák figura. (Megdicsérni és értékelni a tanulók munkáját).

Óravázlat

Tantárgy neve: Dizájn és technológia

Osztály: 4.

Téma: Utazás Németországba és Ausztriába

Cél: Megtanítani a gyerekeknek azt a gyermekábrázolási technikát, amikor sodort gyurma csíkokból kell sík képet készíteni egy adott kép felületére.

-Oktatói: Megismerkedni Németországnak és Ausztriának az emléktárgyaival. Jellemezni a porcelánból készült szobrokat és túpárna- babákat, azok használati céljait. Megismerkedni a sodort gyurma jellegzetes tulajdonságaival, megtanulni ezzel a módszerrel ábrázolni a gyereket úgy, hogy a részletek beleolvadjanak a háttérbe, de a gyerek figura mégis kiemelkedjen.

-Nevelői: Nevelni a gyerekeket az egymás iránti tiszteletre, figyelmességre, empátiára, örülni egymás sikerének, tanáccsal ellátni a társakat, megbecsülni egymás munkáját.

-Fejlesztő: Fejleszteni a gyerekek gondolkodását, fantáziáját, figyelmességét, beszédét, elősegíteni a kez ügyességet, növelni a kitartást és a kreativitást.

Eszközök: gyurma különböző színben, tábla, vágó eszköz, ceruza, tankönyv.

Az óra menete

1. Szervezés.

- Jó napot kívánok!

-A mai témánk: Utazás Németországba és Ausztráliába (folytatás) és az utazásról szóló emlék ajándéktárgyakat fogjuk megvizsgálni. A porcelán szobrocskák, teáskészletek, dobozok igen szeretett emléktárgyak a turisták számára. Megemlítik még nektek a tankönyv 60. oldalán, hogy a túpárna-babák még használati eszközként is szolgálnak. Ismerkedjétek meg azzal, mit nevezünk szobrocskáknak és miből készülnek. A porcelán – egyfajta fehér színű kerámia.

2. Motiválás és a téma aktualitása.

- Ha otthon szétnéztek, biztos találtok ti is porcelán szobrokat. Ezek emlékek, ajándékok vagy igazi gyűjteményként szolgálnak egy-egy családban.

- Ma veletek mi is emléktárgynak megfelelő alkotást fogunk létrehozni, mégpedig emlékeket a tengeri utazásainkról. Ma a gyurmával festeni is fogunk, a 61. oldalon látható sodort gyurma csíkokból pedig gyermeket fogunk ábrázolni.

- A mai napon mi is síkplasztikát fogunk készíteni színes gyurmából. Készítsétek elő a gyurma táblát és az alapot.

3. Az új anyag átadása:

- Figyeljétek meg jól, mi a jellemző a síkplasztikára? Milyen a háttér?

-A háttérben minden ábrázolva van, ami a tengerben látható. Ezek el vannak simítva, mintha festettek volna a gyurmával. A kiemelkedő rész a gyerekeket ábrázolja, amit az utolsó részletekig aprólékosan kidolgoztak. A sodort gyurmacsík segítségével érdekesen hullámszik a növény, a hínár, élethűek a halak, kagylók, gyerek. A kislány hosszú haját is mintha a víz hintáztatná- nagyon valóságos.

- Ennél a technikánál a háttér kialakításával kezdjük a munkát. A gyurmacsíkok egymásmellé helyezésével és hajlításával, majd esetleg lapításával vagy mázolásával érjük el a kellő hatást, hogy a tenger hullámszó vizét ábrázoljuk. A gyerek ábrázolása konstruktív – különálló részekből alakítható ki. A színes gyurma segítségével rögtön látható a műalkotás szépsége és harmóniája. Ez a módszer azért nagyon jó, mert a hibák korrigálhatók és javíthatók.

- Mindenki a saját képzelete szerint készítse el a kisplasztikáját.

4. A munka menete:

- Készítsétek el a kis remekműveteket elképzelésetek szerint.

5. Összegzés:

- Mindenkinek nagyon szépen sikerült a síkplasztikája. (Megdicsérni és értékelni a tanulók munkáját).

1. ábra: Ehnaton és családja.

Aton kultusz, Kr. e. 1360 k., Staatliche Museen, Berlin

Forrás: <https://hu.wikipedia.org/wiki/Ehnaton>

Letöltés ideje: 2023.03.12

2. ábra: Sadecky Katalin: Betlehem

Forrás: <https://www.parbeszedhaza.hu/blog/sadecky-katalin-betlehem>

Letöltés ideje: 2023.03.12

3. ábra: Fafaragás dombormű mitológia biblia kép angyal puttó

Forrás: <https://galeriasavaria.hu/termekek/reszletek/szobor/1630247/FAFARAGAS-DOMBORMU-MITOLOGIA-BIBLIA-KEP-ANGYAL-PUTTO/>

Letöltés ideje: 2023.03.12

4. ábra: Szabó Iván: Leányportré, bronz dombormű, relief

Forrás: <https://galeriasavaria.hu/termekek/reszletek/szobor/3651553/Szabo-Ivan-Leanyportre-bronz-dombormu-relief/>

Letöltés ideje: 2023.03.12

5. ábra: Rézdombormű

Forrás: <https://galeriasavaria.hu/termek/eszletek/femmunka/4863837/Rez-dombormu-falidisz/#lg=1&slide=0>

Letöltés ideje: 2023.03.12

6. ábra: Puttós, falra akasztható posztamens, festett műanyag

Forrás: <https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/244/kategoriak~Festmeny-mutargy-papirregiseg-egyeb/Bolhapiac~200020/Puttos-falra-akaszthato-posztamens-festett-muanyag-22-cm~III152062/>

Letöltés ideje: 2023.03.12

7. ábra: „Festmény plastilinból”

Forrás: <https://kyiv.dityvmisti.ua/tvorcha-shkola-33art/majster-klas-kartina-z-plastilinu-dlya-ditok/>

Letöltés ideje: 2023.03.13

8.-9. ábra: Tetyana Lazaryuk (Тетяна Лазарюк) munkái plastilinból

Forrás: <https://www.dianaplus.com.ua/plastilino-vi-kartini-z-chogo-pochati-i-yak-lipiti/>

Letöltés ideje: 2023.03.13

10-11. ábra: Iryna Didenko (Ірина Діденко) sóliszt gyurmából készült munkái
Forrás: <https://rukodillya.net.ua/vyroby-iz-solonogo-tista-svoyimy-rukamy-120-foto-idej-ta-variantiv-vygotovlennya-dlya-pochatktivsiv-majster-klas-z-instruktsiyamy/>

Letöltés ideje: 2023.03.13

12. ábra: Óvoda, gipszből készült

Forrás: <http://wiki.pp.ua/1946-kartini-z-gpsu.html>

Letöltés ideje: 2023.03.13

13. ábra: Karácsonyfadísz, hungarocellból (penoplasztból)

Forrás: <https://vikbud.ua/news/korisna-informatsiya/chto-mozhno-sdelat-iz-penoplasta-svoimi-rukami>

Letöltés ideje: 2023.03.13

14.-15. ábra: Kartonból készült síkplasztika.

Forrás: <https://ideahome.cx.ua/ob-emni-kartini-z-paperu-svoimi-rukami-shemi.html>

Letöltés ideje: 2023.03.13

16. ábra: Qualling

Forrás: <https://ideahome.cx.ua/ob-emni-kartini-z-paperu-svoimi-rukami-shemi.html>

Letöltés ideje: 2023.03.13

17. ábra: Dekupázs

Forrás: <https://ideahome.cx.ua/ob-emni-kartini-z-paperu-svoimi-rukami-shemi.html>

Letöltés ideje: 2023.03.13

18.-19. ábra: Applikációval készült domborművek

Forrás: <https://ideahome.cx.ua/ob-emni-kartini-z-paperu-svoimi-rukami-shemi.html>

Letöltés ideje: 2023.03.13

20.-21. ábra: Origami, papír hajtogatás.

Forrás: <https://ideahome.cx.ua/ob-emni-kartini-z-paperu-svoimi-rukami-shemi.html>

Letöltés ideje: 2023.03.13

22. ábra: Tkachenko V. (Ткаченко В.) saját kezűleg
foltvarrás technikával készített munkája.

Forrás: <https://zrobysam.net.ua/vyroby-z-tkanyny-svoyimy-rukamy-vykorystannya-klaptiv-ta-uryvok-tkanyny-dlya-krasyvyh-vyrobiv/>

Letöltés ideje: 2023.03.13

23. ábra: Tkachenko V. (Ткаченко В.) saját kezűleg posztóból készített madarai.

Forrás: <https://zrobysam.net.ua/vyroby-z-tkanyny-svoyimy-rukamy-vykorystannya-klaptiv-ta-uryvok-tkanyny-dlya-krasyvyh-vyrobiv/>

Letöltés ideje: 2023.03.13

24. ábra: Papírmasé babák fejei népünnepélyeken

Forrás: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%BF%27%D1%94-%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%B5>

Letöltés ideje: 2023.03.16

25. ábra: Állarc – papír kasírozás („papírmasé”)

Forrás: <https://solnysh.ru/uk/mesyachnye/kak-sdelat-masku-iz-pape-mashe-v-domashnih-usloviyah-kak-sdelat-masku.html>

Letöltés ideje: 2023.03.16

26. ábra: id. Hidi Endre: Egy vasút története

Forrás: Saját fotó.

2022.11.26

27. ábra: Horváth Anna munkája

Forrás: <https://mmakademia.hu/alkoto/-/record/MMA6929#8>

Letöltés ideje: 2023.04.17

28. ábra: Horváth Anna: Anya gyermekével

Forrás: <https://mmakademia.hu/alkoto/-/record/MMA6929>

Letöltés ideje: 2023.04.17

29. ábra: 1. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.09.23

30.ábra: 1. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.09.23

31.ábra: 1. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.09.23

32.ábra: 1. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.09.23

33.ábra: 2. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.04

34.ábra: 2. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.04

35.ábra: 2. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.04

36.ábra: 2. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.04

37.ábra: 2. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.04

38.ábra: 2. osztályos gyermek síkplasztikai munkája
Benei Gimnázium
2022.10.04

39.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája
Benei Gimnázium
2022.10.10

40.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

41.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

42.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája
Benei Gimnázium
2022.10.10

43.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája
Benei Gimnázium
2022.10.10

44.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

45.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

46.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

47.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

48.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

49.ábra: 3. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.10

50.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

51.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

52.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

53.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

54.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

55.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

56.ábra: 4. osztályos gyermek síkplasztikai munkája

Benei Gimnázium

2022.10.07

Ім'я користувача:
Ілдіко Греба

Дата перевірки:
15.05.2023 14:54:58 CEST

Дата звіту:
15.05.2023 15:24:49 CEST

ID перевірки:
1015090828

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100011752

Назва документа: Sütő Regina

Кількість сторінок: 35 Кількість слів: 10092 Кількість символів: 73903 Розмір файлу: 377.18 KB ID файлу: 1014775372

5.79% Схожість

Найбільша схожість: 1.73% з Інтернет-джерелом (<https://baloghpet.com/2014/03/16/horvth-anna-szobrsz-keramikus>)

5.57% Джерела з Інтернету

272

Сторінка 37

0.93% Джерела з Бібліотеки

20

Сторінка 38

2.11% Цитат

Цитати

12

Сторінка 39

Не знайдено жодних посилань

3.37% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

3.37% Вилучення з Інтернету

50

Сторінка 40

Немає вилучених бібліотечних джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

5